A°. 1850.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

Donderdag den 15 Augustus.

Aan de Geabonneerden wordt gratis toegezonden de Redevoering van den heer HOFFMAN, *uitgesproken in de zitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van maandag den 5 augustus 1850, bij de behandeling van de ontwerpen van wet tot regeling van de belangen der Nederlandsche Scheepvaart.*

LONDEN den 12 augustus (*des avonds*).

Het Parlement zal den 15 dezer, door de Koningin in persoon, geprorogeerd worden.

— Te Gravesend heeft gisteren morgen een verschrikkelijke brand gewoed, en een groot aantal huizen, meestal door voorname winkeliers bewoond, en in de Highstraat, tusschen het stadhuis en het hoofd gelegen, in de asch gelegd. De schade wordt op zestigduizend ponden sterling begroot.

PARIJS den 12 augustus.

[illegible] morgen ten zeven ure heeft de President der [illegible] zijne reis aangevangen, door de Ministers van Oorlog, Koophandel en Openbare Werken en een verder talrijk gevolg vergezeld. De heer *Baroche*, de minister van binnenlandsche zaken, deed den President tot aan het stationsgebouw uitgeleide. Het zal niet aan beschrijvers van dezen togt des Presidents ontbreken; het dagblad *Constitutionnel* toch heeft twee zijner redacteuren daarvoor afgezonden, en het dagblad *Pays* één; bovendien zullen er nog meerdere zijn, als ook een officiële stenograaf. Sommigen vermeenen dat de reis van den President ernstige gevolgen zal hebben.

Het tweede banket, door den President aan 100 officieren en 300 onderofficieren der bezetting van Parijs gegeven, is niet geëindigd zonder het uiten der kreten: *leve Louis Napoleon! leve onze Keizer!* De President en de Minister van Oorlog zaten niet mede aan, maar mengden zich bij den aanvang en het slot van het diner onder de gasten. Dit tweede banket had een groot aantal nieuwsgierigen naar den omtrek van het Elysée gelokt. Men zegt, dat na de terugkomst van den President nog meerdere banketten plaats zullen grijpen.

— Bijna al de Gezanten der vreemde Mogendheden zijn in deze hoofdstad teruggekeerd en zenden veelvuldige couriers naar hunne Hoven af.

— De gewezen minister *Teste* is thans op vrije voeten gesteld, na, volgens het vonnis van het Hof der Pairs, drie jaren in de gevangenis doorgebragt te hebben.

— Gisteren morgen werden de Parijzenaars, die den omtrek van het gebouw der Tuileriën bewonen, door een [illegible]dend geweervuur uit den slaap gewekt. Bij onderzoek bleek, dat de gouverneur der Tuileriën eene jagtpartij deed houden tegen de raven, die thans het dak van en de boomen bij de Tuileriën bewonen; meer dan 500 raven werden gedood.

— Te [illegible] heeft de Prefect [illegible] zelfde bed voor den President in gereedheid doen brengen, van welke keizer *Napoleon* zich bediende toen hij naar Rusland vertrekkende te Metz vertoefde. Wanneer *Louis Napoleon* bijgeloovig is, zal hij hiermede niet gediend zijn, daar hij niet zal wenschen dat zijn terugtogt op dien uit Rusland gelijkt.

— In Piémont heerscht hevige spanning. Nadat de geestelijke overheden, in weêrwil der smeekgebeden zijner vrouw en zijner familie, geweigerd hadden den minister van *Santa-Rosa* op zijn sterfbed het laatste oliesel toe te dienen, hebben zij alleen uit vrees voor een oproer zich laten overhalen aan zijn stoffelijk overschot de laatste eer te bewijzen. De geestelijke betoonde zich genegen den stervende het laatste oliesel toe te dienen, wanneer hij openlijk zou verklaren, dat hij in den Ministerraad tegen het voorstel der wet *Siccardi* had gestemd, of dat hij over zijn gedrag in deze berouw gevoelde; daar de kranke hierin niet wilde treden, verwijderde de geestelijke zich, ingevolge de lastgeving van den Aartsbisschop van Turijn, die later opgaf daaromtrent bepaalde bevelen uit Rome ontvangen te hebben. Zoodra deze bijzonderheden bekend werden, verhieven zich bijna alle stemmen tegen de geestelijkheid, en men zou tot dadelijkheden zijn overgegaan, wanneer de Regering niet krachtdadig tusschen beide ware getreden. De aartsbisschop van Turijn, mons.r *Franzoni*, werd in hechtenis genomen en naar het fort Fenestrelles vervoerd; een klooster werd door de gewapende magt bezet, terwijl de kloosterlingen streng bewaakt en de papieren in beslag genomen werden. Het vertrek van den senator *Sauli*, als gevolmagtigde bij den H. Stoel om tot eene schikking van den twist te [illegible] niet alleen in Piémont, maar in geheel Italië en elders gewigtige gevolgen hebben; Frankrijk zal ook niet onzijdig kunnen blijven, en reeds heeft zijn gevolmagtigde, de heer *F. Barrot*, partij gekozen door de begrafenis van den graaf van *Santa Rosa* bij te wonen, en zich, naar men verzekert, tegen den Aartsbisschop en de geestelijkheid te verklaren. Het *Journal des Débats* heeft ook dezelfde zijde gekozen.

HAMBURG den 10 augustus.

In eenige vrij hevige gevechten, den 8 dezer geleverd, schrijven de Sleeswijk-Holsteiners zich de overwinning toe. De Denen weken met zoo veel spoed, dat zij, tegen hunne gewoonte, hunne dooden en gekwetsten op het slagveld achterlieten. Van later geleverde gevechten is tot hiertoe niets vernomen.

Nagenoeg alle beambten in Sleeswijk zijn afgedankt en grootendeels door Denen van geboorte vervangen.

Zes en tachtig slagtoffers der door het springen van het laboratorium te Rendsburg veroorzaakte ramp zijn den 8 dezer plegtig ter aarde besteld.

Men zegt dat de Koning van Denemarken de bekende *Lola Rasmussen* met de linkerhand getrouwd heeft.

KEULEN den 13 augustus.

Naar verzekerd wordt, heeft de Deensche Regering zich tot eene verlenging van den voor de ratificatie van het vredesverdrag vastgestelden termijn bereid verklaard en zou zulks bij circulaire aan al de Duitsche Regeringen medegedeeld hebben.

De Koning van Wurtemberg kwam den 8 dezer te Baden aan, waar dienzelfden dag de Hertog van Nassau en de heer *Thiers*, deze laatste met vrouw en verdere familie, aankwamen. De Koningin der Nederlanden is ook aldaar aangekomen.

— Het Congres der Fransche Legitimisten te Wiesbaden is den 10 dezer geopend en vrij talrijk. Men zegt dat het vijf weken duren zal. De beraadslagingen worden, zoo als natuurlijk is, met gesloten deuren gehouden. Ook de Oostenrijksche Gezant is van Frankfort te Wiesbaden aangekomen.

's GRAVENHAGE den 14 augustus.

Heden is er van des morgens 10 tot des middags half 3 ure een Kabinetsraad gehouden.

— Eergisteren in den laten avond is van Londen over Antwerpen alhier aangekomen een courier, belast met depêches, en gisteren langs denzelfden weg naar Londen teruggekeerd.

— Naar men verneemt, zal in de maand october aanstaande, ingevolge bekomene aanschrijving, wederom eene inspectie over de militaire verlofgangers gehouden worden.

— Bij de veiling der schilderijen van wijlen Z. M. Koning *Willem II* is de *Maria Hemelvaart* van *Murillo* verkocht voor *f* 36,000 aan den heer *Roos*, en twee portretten door *Velasquez* te zamen voor *f* 38,850 aan den heer *Brunnit*.

— De voorstelling in den Koninklijken Franschen schouwburg alhier zal donderdag den 15 dezer bestaan uit: *Le caid*, *Frisette* en *Un caprice*.

ROTTERDAM den 14 augustus.

Heden voormiddag werd hier de voorbereidende Vergadering van Kiesgeregtigden, ten gevolge der gedane openbare uitnoodiging van den heer *J. van der Hoop* Jaczn., in de groote zaal der societeit *Harmonie* gehouden. Het getal der tot dat einde opgekomenen was, blijkens de presentielijst, 310.

De heer *van der Hoop* verzocht, na eene korte toespraak, dat de Vergadering zich eenen Voorzitter kiezen zou. Het voorstel van den heer *A. van Rijckevorsel* Hz., dat de heer *van der Hoop* daartoe benoemd zou worden, werd bij acclamatie aangenomen, en de benoemde nam die taak tijdelijk op zich, waarna, op zijne voordragt, den heer mr. *A. Hoynck van Papendrecht* het tijdelijk secretariaat werd opgedragen.

Als stemopnemers werden die der vroegere bijeenkomsten in november 1848: zijnde de heeren *J. Rueb*, *F. W. C. Blom*, *J. W. Minderop* Jzn. en *C. E. Viruly* gekozen, maar de heer *Blom*, niet tegenwoordig zijnde, werd door den heer *J. M. A. Cazaux* vervangen.

Men ging nu tot het voorstellen van kandidaten voor het lidmaatschap der Tweede Kamer over, en door verschillende aanwezigen werden als zoodanig de volgende [illegible] *van Rijckevorsel* Hz., *E. P. de Monchy*, aftredende leden der Kamer, *P. van Swieten*, *J. C. Baud*, jonkh. mr. *W. T. Gevers Deynoot*, mr. *G. Groen van Prinsterer*, *Æ. Mackay*, *M. A. F. H. Hoffman*, *J.b Mees*, *F. W. C. Blom*, *H. T. Löhnis*, *H. van Rijckevorsel*, *P. H. Tromp* en *Joost van Vollenhoven*.

De lijst der kandidaten aldus opgemaakt zijnde, gaf de Voorzitter aan de tegenwoordig zijnde kandidaten en de voorstellers gelegenheid om opzigtens iedere kandidatuur mede te deelen wat zij mogten noodig achten. De heer *A. van Rijckevorsel* Hz. nam toen het woord, en sprak de volgende rede uit:

„*Mijne Heeren*,

Ik ben zeer dankbaar voor den aandrang, waarmede mijne medeburgers mij hun verlangen reeds te kennen gaven, dat ik mij op nieuw tot kandidaat zal stellen voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Ik geloof dit te mogen beschouwen als een bewijs van goedkeuring over mijn gehouden parlementair gedrag. Ik voel er mij des te meer door vereerd, omdat ik nimmer gepoogd heb mij populair te maken, maar uitsluitend naar de inspraak van mijn geweten heb gehandeld.

Mijn wensch was steeds dat de handel, die groote bron van nationale welvaart en zenuw van den Staat, meer onmiddellijk in 's Lands vergaderzaal mogt vertegenwoordigd worden. Toen mij de eerste maal de eer der benoeming te beurt viel, vleide ik mij dat mijn voorbeeld navolging zou vinden. Die hoop is niet ijdel geweest. Later zijn meerdere bekwame handelaren, zoo hier als elders, nuttige en geachte volksvertegenwoordigers geworden.

Ofschoon ik altijd getracht heb bij ieder onderwerp, waarover ik mijne stem moest uitbrengen, deze op eigen onderzoek te gronden, zoo waren er toch twee groote aangelegenheden, waarbij ik meer bijzonder hoopte het Vaderland nuttig te zullen zijn. Mogt mij dit te beurt vallen, dan stelde ik mij voor dat ik niet te vergeefs zou gewerkt hebben. Die zelfvoldoening mogt ik genieten. Ik mogt medewerken tot de herstelling van 's Rijks finantien en voor goed aan jaarlijksche tekorten en gedurige vermeerdering van den rentelast een einde helpen maken. Ik mogt medewerken aan eene commerciële wetgeving, die naar mijne volle overtuiging geschikt is om den bloei van Neêrlands handel krachtig te bevorderen.

Mij viel tevens het voorregt te beurt om aan de zedelijke ontwikkeling des volks door de herziening der Grondwet en door het daarstellen van eenige organieke wetten mede werkzaam te mogen zijn.

Nu echter geloof ik, bij mijne klimmende jaren, mijne taak als afgedaan te mogen beschouwen en wat er verder in de Tweede Kamer der Staten-Generaal te doen is aan jeugdiger krachten te mogen overlaten. Ik heb den moed niet meer, ik beken het openhartig, om mijn geheele persoon voortdurend aan het openbaar leven te wijden en bijna het geheele jaar, verwijderd van mijn gezin, door te brengen in de residentie. Niemand uwer zal toch van mij verlangen, dat ik de gewigtige betrekking op nieuw aanvaarde, doch niet behoorlijk en maar ten halve waarneme.

Ik ben daarom tot het stellig en onherroepelijk besluit gekomen om het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal niet meer aan te nemen. De vereerende aandrang, door mij ondervonden, en die door mij op hoogen prijs wordt gesteld, kan dit besluit niet doen veranderen. Ik erken dat ieder staatsburger verpligt is een gedeelte van zijn tijd, zijne krachten en vermogen aan het algemeen welzijn te wijden en eigen nut en genoegen ten offer te brengen. Dit denkbeeld heeft mij dan ook vier malen de roeping naar de Tweede Kamer doen volgen. Nu echter, geloof ik, in verschillende betrekkingen, aan de eischen der maatschappij genoegzaam te hebben voldaan. Hebt de edelmoedigheid, Mijne Heeren, mij mijne rust niet te misgunnen, gij zult er mijne erkentelijkheid door verhoogen."

De heer *P. H. Tromp* uitte den wensch dat de vergadering pogingen mogt aanwenden om den heer *van Rijckevorsel* op zijn besluit te doen terugkomen, en het handgeklap der vergaderden getuigde hoezeer zij zulks met hem verlangden.

Op den vernieuwden aandrang der vergadering, zegt de heer *van Rijckevorsel*, dat hij opzettelijk zich zoo stellig heeft uitgelaten, dat hij de kandidatuur niet meer zou kunnen aannemen, om ieder denkbeeld voor te komen, dat zijn besluit niet onherroepelijk zou zijn genomen. Hij is getroffen over het bewijs van achting en vertrouwen zijner stadgenooten, maar verzoekt hun dringend, in het belang der zaak, het denkbeeld zijner herbenoeming geheel te laten varen en hunne stem niet nutteloos te verspillen, door die hem te schenken, maar in tijds bedacht te zijn op eenen waardigen volksvertegenwoordiger te kiezen, waarvan men zich kan vleijen, dat hij zich de keuze zal laten welgevallen.

Men zag zich alzoo genoodzaakt hierin te berusten.

De heer *de Monchy* hield nu op zijne beurt insgelijks eene korte toespraak, in welke hij, even als zijn medevolksvertegenwoordiger en vriend de heer *van Rijckevorsel*, zich voor het bij herhaling in hem gestelde vertrouwen erkentelijk betoonde, maar insgelijks verzocht bij de verkiezing niet verder in aanmerking te komen. De pogingen om hem van besluit te doen veranderen, op voorstel van den heer *J.s van Vollenhoven* door de vergadering gedaan, bleven vruchteloos, en ook in zijn besluit moest men dus met leedwezen berusten.

Een voorstel van den heer mr. *H. H. Tels*, om over de tegenwoordig zijnde kandidaten niet verder te beraadslagen, alvorens vooraf door henzelven of hunne voorstellers verzekerd te zijn dat zij de kandidatuur zullen aanvaarden, wordt aangenomen. De heer *E. L. Jacobson* zegt daarop de verzekering te mogen geven dat de heer *Baud*, ofschoon hij niet uit diens naam sprak, de kandidatuur voor Rotterdam niet zou afwijzen. De heer *D. Dorrepaal* verzekerde later hetzelfde ten opzigte van den heer *Hoffman*.

De heeren *Gevers Deynoot* en *Tromp* verklaarden vervolgens, in korte bewoordingen, de kandidatuur te aanvaarden, terwijl daarentegen de heeren *H. van Rijckevorsel* en *Joost van Vollenhoven* zich verpligt achtten voor de hunne te bedanken.

De overigen als kandidaten opgegevenen waren niet tegenwoordig. Omtrent den heer *van Swieten* kon de heer *H. van Rijckevorsel*, die hem had voorgesteld, geene soortgelijke verzekering doen als omtrent de heeren *Baud* en *Hoffman* gedaan was. Na eenige discussie wordt het voorstel van den heer *Tels* aangenomen, om de kandidaten die hier ter stede geene kiezers zijn schriftelijk uit te noodigen tot bijwoning der volgende vergadering, en hen te verzoeken althans schriftelijk te melden of zij de kandidatuur al dan niet aannemen.

De werkzaamheden wegens de kandidaten voor de Tweede Kamer worden nu gestaakt, en men gaat tot die voor de Provinciale Staten over. Het voorstel des Voorzitters, om over al de leden eenstemmig te raadplegen, en nader bij loting te beslissen, wie hunner voor ieder der twee districten waaruit Rotterdam bestaat zal worden aangewezen, wordt, na wisseling van denkbeelden over daartegen geopperde bezwaren, aangenomen.

Door onderscheiden kiezers worden nu als kandidaten voor de provinciale Staten de volgende heeren voorgesteld: *J. van der Hoop* Jac. Zn., *J. F. Hoffman*, *Jacob Mees*, mr. *P. van der Hoeven*, mr. *J. van Dam van Noordeloos*, *G. A. Blankenheym*, mr. *A. Veder*, *J. T. Wilkens*, mr. *A. T. Prins*, *H. T. Löhnis*, mr. *W. T. Gevers Deynoot*, *A. van Rijckevorsel* Hz., *E. P. de Monchy*, *F. van Vollenhoven*, mr. *J. A. M. Bichon van IJsselmonde*, *H. van Rijckevorsel*, *P. J. M. Fauchey*, *W. van Rossem*, *C. E. Viruly*, *Joost van Vollenhoven*, mr. *A. Hoynck van Papendrecht*, *J. F. C. van der Kun*, mr. *Æ. Mackay*, mr. *D. R. Gevers Deynoot*, mr. *I.e Thoeft*, mr. *F. de Greve* (te 's Hage), mr. *Vernede* (te Schiedam), mr. *J. B. L. Wentholt*, *F. W. C. Blom*, *C. J. Glavimans*, *J. Hudig* Jr., *A. J. van Oordt*, mr. *M. Bichon van IJsselmonde*, mr. *R. A. Mees*, *L. B. Ledeboer*, *A. L. Coenen*, *P. H. Tromp*, mr. *A. Schadee*, *W. S. van den Bergh van Heinenoord*, mr. *W. S. van Reesema*, *J.b Moll* Hzn. en *E. C. J. van Schelle*.

Na besluit, op voorstel des Voorzitters, dat de heeren die thans het bureau der vergadering uitmaakten, met toevoeging der heeren *A. van Rijckevorsel* Hz., *E. P. de Monchy* en *Joost van Vollenhoven*, aan het oordeel der volgende vergadering een plan zullen voorleggen wegens eene permanente commissie voor de verkiezingen in het vervolg, en op voorstel van den heer *J. Rueb* dat de hier woonachtige thans afwezige kandidaten uitgenoodigd zullen worden zich in de volgende vergadering over hunne kandidatuur te komen verklaren, of, verhinderd zijnde, schriftelijk dienaangaande te berigten, wordt de vergadering gesloten. Zij zal op woensdag 21 dezer, ter zelfder tijde en plaatse, worden voortgezet.

— Bragten wij maandag een genoegelijken avond door in de tent van den heer en mevrouw *Robin*, gisteren was zulks niet minder het geval in die van de Familie *Courtois*, die, zoo door verscheidenheid van voorstellingen als door

[illegible]uitvoering daarvan, er ook bijzonder in slaagt de toeschouwers aangenaam bezig te houden; eene opsomming of beoordeeling van al het voorgestelde ligt niet in ons plan, maar wij kunnen gerustelijk zeggen, dat, behalve de goocheltoeren van den heer Robert Courtois, de verdwijning van mejufvrouw Courtois, de exercitien met ballen van groot en klein kaliber, la suspension na de inademing van ether, het jongleren en balanceren met diverse voorwerpen, de exercitien met wapenen, die op een extra grooten bal of globe, allen zonder onderscheid veel bijval vonden en ook luide werden toegejuicht, terwijl eindelijk de oude heer Courtois, door zijne behendige toeren met de kaart als anderzins, bewijzen gaf een oud meester in de goochelkunst te zijn.

— Onder dagteekening van zondag den 11 dezer wordt ons uit Streefkerk het volgende gemeld: Heden herdacht de predikant, de heer *W. J. Niessen* alhier, in tegenwoordigheid eener aanzienlijke schare die ook van naburige gemeenten was zamengevloeid, op godsdienstige wijze, zijne 25jarige Evangeliebediening ter dezer plaatse, en werd dit ook voor de ingezetenen regt genoegelijk feest verhoogd door het optreden des namiddags van zijnen zoon, die, onlangs tot kandidaat in de godgeleerdheid bevorderd, nu voor het eerst zijne gaven hooren deed. Nadat de meeste ingezetenen van hunne belangstelling hadden doen blijken, werd het feest met eene allerprachtigste illuminatie besloten. Het genoegen, op dezen dag gesmaakt, zal gewis bij allen, die daarvan getuigen waren, lang in aangename herinnering blijven.

— Te Lekkerkerk is eergisteren een man, die bezig was eene koe te melken, te gelijk met deze door den bliksem getroffen, zoodat men beide levenloos in het veld vond.

— Zr. Ms. stoomschip SURINAME, luitenant 1ste kl. *G. Fabius*, is laatstleden saturdag van Hellevoetsluis naar de Noord Zee vertrokken.

Gisteren morgen is te Hellevoetsluis binnengekomen Zr. Ms. stoomschip CYCLOOP, onder bevel van den kapit.-luitenant ter zee *A. J. de Smit van den Broeke*, van Texel.

Heden morgen is Zr. Ms. schoener ATALANTE, luitenant ter zee 2de klasse jonkh. *A. Klerck*, van Hellevoetsluis naar Texel vertrokken.

Maandag morgen is met O. Z. O. wind van Vlissingen naar de Noord Zee gezeild Zr. Ms. korvet SUMATRA, kapit.-luit. *F. X. R. 's Hooft*.

— Gisteren ochtend had te Amsterdam de jaarlijksche algemeene vergadering der Maatschappij *tot Nut van 't Algemeen* plaats, in het kerkgebouw der Doopsgezinde gemeente. Een groot aantal afgevaardigden van onderscheiden departementen was tot deze belangrijke vergadering opgekomen. De mede-hoofdbestuurder en tijdelijke voorzitter, de hoogleeraar *P. J. Veth*, heette de vergadering in eene hartelijke toespraak welkom, en hield vervolgens eene zaakrijke redevoering *Over den toestand van het Onderwijs en de Opleiding der Jeugd in de Oostindische bezittingen van den Staat*, bepaaldelijk met het oog op de vraag in hoe verre de Maatschappij *tot Nut van 't Algemeen* kan medewerken tot verbetering van dit onderwijs.

Na het eindigen van deze redevoering deelde de Secretaris het gewone jaarlijksch verslag mede, waaraan wij de volgende bijzonderheden ontleenen: De Maatschappij had slechts enkele departementen verloren en daarentegen tien nieuwe verkregen (zoo als onderanderen Groningen aan de Saramacca), zoodat het geheele aantal departementen bedroeg 289 (15 meer dan in het vorige jaar) en het aantal leden 13,792 (195 meer dan ten vorigen jare), of 655 honoraire en 13,137 contribuerende leden. In de plaats van de afgetredene hoofdbestuurders, de heeren *J. Boeke* en *Berg*, waren de heeren mrs. *H. Beijerman* en *D. A. Portielje* herkozen. Tot voorzitter voor het volgend jaar was de heer mr. *D. A. Portielje* gekozen, die zich bereid verklaard had deze betrekking te aanvaarden. De uitgave van de werken der Maatschappij ging geregeld voort. De zaak eener Volks-encyclopedie scheen als mislukt te moeten beschouwd worden; verder had dit verslag betrekking op de zaak der gymnastie, der spaarbanken, der volksverhuizing, van het openbaar onderwijs, enz. Aan 97 personen waren eerbewijzen toegekend wegens edelmoedige bedrijven, en zilveren medailles aan 3 onderwijzers, welke langer dan 50 jaren loffelijk werkzaam waren geweest in hunne betrekking. Het aantal bibliotheken bedroeg 245. Eindelijk bleek ten slotte uit dit verslag, dat de finantiële toestand der Maatschappij allezins gunstig was, dat *f* 8936 waren besteed aan toelagen voor herhalings-scholen, zangscholen, enz., dat het schoolfonds ongeveer *f* 7000 bedroeg, enz.

Na de mededeeling van dit rapport werd eene korte pause gehouden en vervolgens bij de wederopvatting der vergadering de uitslag van de prijsuitschrijving medegedeeld. Hieruit bleek, dat van de 7 prijsvragen slechts op 4 antwoorden waren ingekomen, en dat hiervan slechts ééne bekrooning had plaats gehad, te weten: het antwoord N.° 3 van de 7de prijsvraag over de grondslagen van een doelmatig ingerigt armwezen, van welk antwoord, geteekend met de spreuk *de stam schenke aan den boom het leven*, bleek schrijver te zijn de heer *S. Blaupot ten Cate*. Aan het antwoord N.° 1, op dezelfde vraag, geteekend *Simplex veri sigillum*, was door de commissie het accessit toegekend. Tot nieuwe prijsstoffen werden door de stemming der vergadering aangenomen N.° 8: „Een betoog van Gods wijsheid en liefde, blijkbaar in de instandhouding van de verschillende standen en betrekkingen der menschen hier op aarde," en N.° 14, een volksboekje in eenvoudigen, duidelijken stijl, in den smaak van *'t Morgenslokje* en ook van die uitgebreidheid, b. v. onder den titel *Eigen Brood bovenal*, enz.

Vervolgens werd over de onderscheidene voorstellen gehandeld. Het eerste voorstel van wege het *hoofdbestuur* „of dit hoofdbestuur ten aanzien der belangen van het lager onderwijs zal blijven voortgaan te handelen *in den geest en naar de beginselen* van zijn adres aan Z. M. den Koning, dd. 9 junij 1849," gaf tot langdurige beraadslaging aanleiding.

Bij stemming werd met 327 tegen 90 stemmen beslist, dat de Maatschappij zich met de beginselen, uitgedrukt in het bedoelde adres van het hoofdbestuur, *kan* vereenigen.

In de heden voortgezette Vergadering is het Bijzonder Voorstel II, van Groningen, als mede het Bijzonder Voorstel III, van Sneek, *ingetrokken*. Bijzonder Voorstel IV, van Apeldoorn, is in handen eener Commissie gesteld; Bijzonder Voorstel V, van Delfshaven, met 398 tegen 90 stemmen verworpen; het VIde, van Amsterdams Eerste Departement, bij acclamatie *aangenomen*; het VIIde van Overmaassche Dorpen, *ingetrokken*, en eindelijk het VIIIste van Beerta, in handen eener Commissie gesteld. Voorts werd besloten het schoolfonds met *f* 500 uit de algemeene middelen te vergrooten; en onder andere behandelde nadere voorstellen een van Delfshaven, betreffende de bemoeijing van het hoofdbestuur met het onderwijs, thans buiten behandeling gehouden. Nadat de Voorzitter, bij monde van Delft, als voorzittend Departement, den dank der vergadering ontvangen had, is deze 66ste Algemeene Vergadering gesloten.

— De Vereeniging van kiesbevoegden te Middelburg heeft, bij zeer groote meerderheid van stemmen, tot haren kandidaat voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal gekozen den heer mr. *J. J. Slicher van Domburg*.

Te Zutphen heeft de kiezersvereeniging *Redding door bezuiniging* de heeren mr. *J. P. P.* baron *van Zuylen van Nyevelt* en mr. *W. H. Dullert* tot kandidaten voor de Tweede Kamer geproclameerd.

— In den nacht van den 10 dezer barstte over de stad Steenwijk en omstreken een zwaar onweder los, vergezeld van zwaren wind en plasregens. In de stad zijn geene ongelukken voorgevallen, maar eene zware windhoos heeft aan het gehucht het Verlaat, bij de stad gelegen, een groot deel van het huis van den landbouwer *Jan Bel*, met den daarbij staanden hooiberg vernield en aan het belendende huis van *Helda* mij belangrijke schade veroorzaakt en vele boomen aldaar uit den grond gehaald; ook zijn door die zelfde hoos van een schip, in het Steenwijkerdiep gelegen, de luiken tot op den weg verstrooid nedergeworpen, als mede de schoorsteen van het nabij de stad gelegen tolhuis aan den Frieschen straatweg weggenomen en het dak van dat huis en de daarover staande nieuw gebouwde woning eenigzins beschadigd.

— Saturdag avond heeft te Kleef de uitvoering der gezamenlijke Liedertafelen in het Schutterslocaal plaats gehad, en veel schoons opgeleverd. Het koor van *Kreutzer*, getiteld *des Schäfers Sontaglied*, is op verzoek des publieks herhaald. Onder de stukken die bijzonder voldeden was voorts het koor *Kriegers-Scène* van *Fischer*. Zondag hadden de uitvoeringen der afzonderlijke Liedertafels plaats, bij welke gelegenheid zich de Kleefsche en Dordtsche Liedertafelen gezamenlijk, de Liedertafel van Elberfeldt, die van Rotterdam, de beide Utrechtsche liedertafelen *Apollo* en *Aurora* te zamen, en eindelijk de Utrechtsche mannenzangvereeniging lieten hooren. De Rotterdamsche Liedertafel, die te Haarlem den prijs won, heeft zich weder zeer onderscheiden.

Het verwekte eenige verwondering, dat niet meer leden van Duitsche Liedertafelen aanwezig waren. Het aantal Nederlandsche zangers, die opgegeven waren, bedroeg ongeveer 350, dat der Duitsche niet meer dan 130.

In 1851 zal het muziekfeest te Arnhem gevierd worden.

— Bij verschillende besluiten van den Koning der Belgen zijn benoemd: de heer *de Haussy*, de minister van justitie, tot gouverneur der Nationale Bank; de volksvertegenwoordiger *Victor Tesch* tot minister van justitie; de volksvertegenwoordiger [illegible] openbare werken; de luitenant-generaal *Brialmont* tot minister van oorlog, en bovendien de heer *de Haussy* nog tot commandeur der Leopolds-orde.

Van ROTTERDAM uitgeklaard *Jacoba Helena*, J. M. Pfell, naar Batavia; *Clara*, T. Dawson, naar Hull; *Moors*, C. Moore, naar Sunderland; *Betsey*, D. Benzie, naar Aberdeen, en *Catharina Isabella*, R. G. Waker, n. St. Petersburg.

HELLEVOETSLUIS den 13 dezer. Gisteren na posttijd zijn door de stoomboot *Kinderdijk* in zee gesleept *Gerardus Jacobus*, H. B. C. H. Ruysch, en *Kenau Hasselaar*, O. Lindeman, n. Batavia. En zeilden *Annechina*, B. J. Bakker, en *Vrouw Henriette*, H. F. Klie, naar Liverpool; *Hendrika*, J. R. Zoutman, naar Bridport, en *Elizabeth*, H. Matthews, n. Shoreham. En arriveerden *Gerardina*, M. J. Witsch, v. Batavia, laatst van de Tafelbaai (Kaap de Goede Hoop); *Alkmaar*, I. Heath, van Londen, en *Ida Gesina*, D. S. Brouwer, van Stettin; de wind N. N. O. en stil. — Heden morgen arriveerden *Port Dundas*, J. Scotland, van Glasgow; *Progress*, T. Mures, en *Dispatch*, T. Darnell, van Newcastle. En zeilden *K. N. Tachtclub*, G. F. Bus, naar Batavia; *Peruvian*, S. Robinson, naar New-York; *Runo*, R. Cuthbert, *Saucy Jack*, H. S. Welch, *Gem*, J. Dawson, en *William & Ann*, C. Child, alle vier naar Liverpool; *Henry*, J. High, en *Dandy*, J. Edgley, naar Plymouth; *Anna*, J. K. Potjewijd, naar Newcastle; *Claudine Marquise Paulucci*, J. Larsen, naar Libau, en *Ormenhin Lange*, A. Olsen, naar Tvedestrand; de wind N. W.

HELLEVOETSLUIS den 14 dezer. De schepen, gisteren morgen gezeild, zijn wel in zee gekomen, behalve kapitein A. Olsen die terug is. Na posttijd zeilden *Sarah*, R. G. Tudge, n. Liverpool, en *Ellen*, G. Joy, n. Londen. En arriveerde *Robert*, F. W. Dieckert, v. Arensburg; de wind N. N. O. Heden morgen arriveerden *Gesina Catharina*, W. E. Everts, v. Liverpool; *Ouse*, J. Banks, v. Newhaven; *Grunus*, R. C. v. Driesten, v. Libau, en *de Hoop*, P. H. Fekkes, v. Sunderland. En zeilden *Mexico*, P. Kuyt, naar Rio-de-la-Hache en Cardenas; *Sphynx*, G. Wigman, en *Favorite*, H. Harrison, naar Liverpool; *Piet Hein*, H. A. Harms, naar Newcastle, en *Argus*, J. Cordia, op avontuur. En stoomden in zee *Rainbow* en *Earl of Auckland* n. Londen, *Sea Gull* en *Camerton* naar Hull; de wind N. N. O.

BRIELLE den 13 dezer. Gisteren na posttijd binnengekomen *Hambourg* (st.), Maressal, van Havre; — heden voor posttijd *Enterprise* (st.), G. Olliver, van Ipswich; de wind N.

BRIELLE den 14 dezer. [illegible] *Gesina*, O. W. Prook, van Mullerup. En stoomden in zee *Batavier* en *Attwood* n. Londen, en *Border Queen* n. Leith. Heden voor posttijd binnengekomen *Giraffe* (st.) v. Londen; *Jantina*, H. L. de Groot, v. St. Petersburg, en *de Vrouw Juliana Johanna*, K. H. de Boer, v. Antwerpen naar Amsterdam, als bijlegger. En stoomde in zee *Norfolk* naar Goole; de wind N.

Kapitein M. J. Witsch, voornoemd, heeft den 8 dezer, op 47 gr. 50 min. NB. en 8 gr. 46 min. WL., gepraaid het schip *Aert van Nes*, kapitein J. Noback, van Amsterdam naar Batavia.

MAASSLUIS den 13 dezer. Van het gestrande kofschip *Egberdina Scharinga*, kapitein G. J. Orsel, is een gedeelte van den inventaris alhier aangebragt, bestaande in ankers en kettingen. De schepen, gisteren gemeld, zijn wel in zee; de wind N. W.

BROUWERSHAVEN den 13 dezer. Binnengekomen *Stad Schiedam*, J. P. Andriessen, van Java naar Schiedam; de wind N.

Kapitein J. Loureus, van Batavia te Brouwershaven binnen, heeft, op de hoogte van Portland, gezien de bark *Hendrika*, kapitein H. Reiniersen, van Rotterdam naar Batavia.

TEXEL den 12 dezer. De wind Z. W.—O. Binnengekomen *Lord John Russell* (st.), J. Hayes, en *Magnet* (st.), T. Colyer, beiden van Londen; gisteren nog *Antonia*, W. A. Hendriks, van Suriname, en *Stad Enschedé*, P. J. Nienhuis, van Hull. Vertrokken heden *Dionysia Catharina*, P. Arendsoot, *Nyverheid*, E. van der Valk, en *Koophandel*, P. L. Dupain, alle drie naar Batavia; *Graaf van Nassau*, E. Sanders, n. Valparaiso en San Francisco (Californië); *Henriette Maria*, J. C. Atkes, naar Cardiff enz.; *Dankbaarheid*, J. Z. Potjer, en *Twee Zusters*, S. J. Zult, naar Londen; *Provincie Overijssel*, H. C. de Haan, en *Stad Almelo*, L. E. Koning, naar Hull; *Twee Gebroeders*, O. G. Bakker, naar Newcastle; *Eetina*, A. D. de Jonge, op avontuur; C. Juell naar Osterrisoer, M. Arnesen, [illegible] naar Drammen.

TEXEL den 13 dezer. De wind kompasrond. Binnengekomen B. W. Boontje v. Londen, H. J. de Jonge v. Newcastle en G. Geelmuyden van Drammen. Uitgezeild H. A. Christensen en J. Bang op avontuur.

VLIE den 12 dezer. De wind Oostelijk. Binnengekomen J. Jacob, van Ipswich; J. L. Jonker van Seaham, J. A. Kenn v. Burnt-Islands H. C. Brink v. Demmin en B. D. de Groot van Christiansand. Uitgezeild B. Poisson naar Nantes; J. Williams, J. West, J. Moore en A. Jack naar Sunderland; F. J. Frankena n. Schotland, J. S. Menke naar Riga, J. Backström naar Umea, H. O. Sap naar Stettin, E. H. Oldenburger naar Aarhuus, A. H. Scholtens naar Hammerfest, E. N. Bioness naar Drammen, B. Nielsen n. Osterrisoer, C. H. Christensen naar Arendahl en L. K. Faber naar .....

VLISSINGEN den 13 dezer. Voor Antwerpen bestemd zijn uit zee gekomen en de Schelde opgevaren *Gustave*, B. C. Ketelsen, van Rio-Janeiro; *Ortelius*, N. de Meire, van Havanna, en *Gouverneur van Ewijck* (st.), J. Blad, van Londen. — Heden van Antwerpen vertrokken *Windhond*, Gress, naar Rio-Janeiro, en *Vierge Marie*, Seykens, naar Cardenas.

VERTROKKEN: Van TRIEST den 2 dezer *Gouverneur Baron van Zuylen van Nijevelt*, M. J. Regoort, naar Rotterdam.

Uittreksel uit de Lloydslijst van den 12 augustus:

Te LONDEN aangekomen 12 dezer *Nina Burhoven*, H. Brugma, en *Stad Dordrecht* (st.), J. H. Stuit, van Dordrecht; in lading *Catharina Elisabeth*, G. Boiten, naar Amsterdam, en uitgeklaard *Lamina*, W. A. de Boer, naar Koningsbergen. Te SHIELDS 9 *Marinus en Gertruida*, F. C. Kamminga, en *Bernardus*, B. H. Engelsman, van Zierikzee. Te LIMERICK 9 *Thelina*, H. H. Kuiper, van Nantes. Te QUEENSTOWN dien dag *Harmonie*, W. J. Wilkens, van Triest. Op de CLYDE 7 *Hendrika*, M. P. de Jonge, van St. Petersburg. Van GLASGOW vertrokken 10 *Borneo*, Ingleton, naar Batavia en Singapore. Van LIVERPOOL uitgeklaard dien dag *Jacoba Johanna*, H. K. de Groot, [illegible] n. Rotterdam en Dordrecht.

Kapitein Dixon, van Mauritius op de Clyde aangekomen, rapporteert, den 23 junij, op 8 gr. noorderbreedte en 24 graden westerlengte, gepraaid te hebben het barkschip *het Goede Vertrouwen*, kapitein G. Groenewoud, van Amsterdam naar Batavia.

C A R G A - L IJ S T.

ALDEBARAN, B. G. MEYBOOM, van *Batavia*.

695 kan. Suiker, 585 sch. Tin en 41 k. Cochenille, Nederlandsche Handel-Maatsch.; 101 kistjes Cigaren en 6 b. Tabak, *M. Retemeijer en Co.*; 100 kistj. Cigaren en 6 b. Tabak, *Vlierboom en Suermondt*; 106 v. Tamarinde, *Bos, v. Maenen en Co.*; 100 halve leggers Arak, *Hoffman en Dorrepaal*; 3000 Huiden, *Kreglinger en Co.*; 1027 kranj. Suiker, *M. v. Hoboken en Zn.*; 58 kranj. Suiker, 107 kistj. Cigaren en 4 b. Tabak, Order; 1565 b. Rijst, 995 b. Bindrotting, 1 partij Sapanhout, 253 kranj. Suiker en 137 kistj. Cigaren, Order buiten de Stad.

GERARDINA, M. J. WITSCH, van *Batavia*.

255 picols Peper, 17 pic. Cochenille en 101 @ Zacatillie, Ned. Handel-Maatsch., 2000 pic. Koffij, 1137 pic. Suiker, 200 pic. Peper en 60 pic. Bindrotting, Order.

DE STAD SCHIEDAM, J. P. ANDRIESSEN, van *Batavia*.

3310 b. Koffij, 3172 kranj. Suiker, 825 st. Huiden, 870 schuitjes Tin en 2028 bossen Bindrotting, Ned. Handel-Maatsch.

JOHANNA CORNELIA, A. P. ACHTERBACH, voor wijlen J. P. MOERMAN, van *Batavia*.

2683 b. Rijst, 33 k. Gom Copal en 4591 bossen Bindrotting, *C. Vlierboom en Zn.*; 1153 b. Rijst, *Suermondt en Co.*; 274 b. Peper, *Bos, van Maenen en Co.*, en 552 b. Rijst, Order.

JONGE ARIE, W. LEVERSTEYN, van *Nickerie*.

150 v. Suiker en 25 b. Katoen, *A. Campbell en Co.*; 96 v. Suiker, *Charbon en Zn.*, te Amsterdam; 15 v. Suiker, 30 b. Koffij en 1 partij Kwasiehout, Order.

EDWINA, H. B. PARMELEE, van *New-York*.

1 partij Cederhout, 1 dito Duigen, 1 dito Pokhout, 133 v. Asch en 107 v. Olie, Gebr. *Nottebohm*; 62 b. Katoen, *W. Bunge en Co.*; 152 b. dito, *C. Hemmann en Co.*; 120 v. Olie, *Mees en Moens*; 19 v. Paarlasch, *C. L. Hollertt en Kelff*; 501 vaatjes Harst, 200 dito Kessel en 6 v. Traan, *A. Ellerman*; 8 vaatjes en 1 k. Wasch, *D. H.* [illegible] *T. en J. van Stolk*; 17 k. en 3 koffers dito, Amer. Vice-Consul, en 1 k. dito, *F. W. Corselius*.

ELIZABETH, G. N. VAN DUINEN, van *Liverpool*.

104 b. Katoen, *W. Bunge en Co.*; 21 v. Palmolie, *F. W. C. Blom*; 29 b. Katoen en 1 partij Zout, Order.

GAZELLE, W. JOHNS, van *Cardiff*.

5471 staven en 294 bossen IJzer, 1484 stuks en 600 bossen Plaat-IJzer, *E. S. de Jonge*.

GOEDE VERWACHTING, G. H. MULDER, van *Hamburg*.

1664 stuks ruwe Huiden, *Eckstein, v. d. Velde en Koch*; 42 ledige Fusten, Order.

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN.

Te Rotterdam:

BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve bijzonder is ingerigt, het Nederlandsch snelzeilend gekoperd Barkschip *Jacatra*, kapitein *Th. Buys*, Tz., voerende eenen geëxamineerden Scheepsdoctor. Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen*.

BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het gekoperd snelzeilend Nederl. Campagne-Fregatschip *Prins van Oranje*, kapitein *J. C. van der Zweep*, voerende eenen geëxamineerden Scheepsdoctor. Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen*.

BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve bijzonder is ingerigt, het snelzeilend Nederlandsch gekoperd Barkschip *Lourens Koster*, kapitein *D. R. Kleve*, voerende eenen geëxamineerden Scheepsdoctor. Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen*.

BATAVIA, mede voor Passagiers, waarvoor hetzelve goede Inrigtingen heeft, het nieuw gebouwd en gekoperd Nederlandsch Barkschip *Zes Gezusters*, kapit. *G. H. Ruhaak*, voerende eenen Scheepsdoctor. Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen*.

DANTZIG, het Nederlandsch Kofschip *Catharina Cornelia*, kapit. *W. D. Kleininga*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer*.

DUNDEE, het Engelsch Schoonerschip *Tay*, kapitein *David Brown*. Adres ten kantore van *George Levingston* en van *J. A. Houwens*.

HAMBURG, het Nederlandsch Kofschip *Trientje*, kapitein *E. J. Visser*. Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer*.

St. PETERSBURG, het Nederl. Kofschip *Willem Carel*, kapitein *T. O. de Boer*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer*.

RIGA, het Russisch Kofschip *Aurora*, kapitein *J. Schulte*. Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer*.

STETTIN, het Pruissisch Brikschip *Stadt Cammin*, kapitein *F. W. Miller*. Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer*.

STETTIN, het Nederlandsch Kofschip *Mina en Willem*, kapitein *H. H. Bakker*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer*.

TRIEST, het snelzeilend nieuw gekoperd Nederl. Schoenerschip *Anna Maria*, kapit. *H. P. H. Muntendam*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer*.

VALPARAISO en PANAMA, het extra snelzeilend Nederl. gekoperd Barkschip *Duiveland*, kapitein *J. C. Kreije*. Adres ten kantoren van *Ed. Serruys* en *Kuyper, van Dam en Smeer*.

BEURS- EN MARKTBERIGTEN.

***MADRID** den 8 Augustus.* Spanje 3 per cents 33 a 33 1/16; dito 4 per cents 12¾ a ⅞; dito 5 per cents 12⅝ a ¾; Coupons 7¼ papieren Rentel. Schuld 3 13/16 a ⅞.

***PARIJS** den 13 Augustus.* Frankrijk 3 per cents 58. 05 a contant en 58. 20 tegen ultimo; dito 5 per cents 96. 70 a contant en 96. 80 tegen ultimo; de Actien van de Bank 2330; Spanje 3 per cents Buitenl. 37½; dito Binnenl. 33.

***LONDEN** den 12 Augustus.* De 3 per cents Geconsolideerden 96⅝ a contant en voor rekening; de Gereduceerden 97⅞; de Actien van de Bank 212; Rusland 111½; Spanje, 5 per cents, 17¼; Portugal, 4 per cents, 33¾; Brazilië 92; Equador 3¾; Mexico, leening van 1846, 29⅝ zonder Coupon; Peru 82½; Holland, 2½ per cents, 57½.

Den 13den. De 3 per cents Geconsolideerden 96⅝ a ½. Spanje, 5 per cents, 17⅞ a ⅜; Holland, 2½ per cents, 57⅛ a ⅜.

ANTWERPEN *den 13 Augustus.* België 2½ per cents 50⅛. Spanje 5 per cents 11⅜ papier; dito Binnenl. 3 per cents 33 5/16 papier.

AMSTERDAM *den 14 Augustus.* Nederl. Werk. Schuld. 2½ pc., 57 a 57¼, gebl. 57; idem Certific., 3 pc., 68 5/16 a 68½, gebl. 68 5/16; idem idem, 4 pc., 88 1/16 a 88 3/16, gebl. 88⅛; Amort.-Sijndic., 3½ pc., 88¼; Handel-Maatsch., 4½ pc., 172; Haarlemmermeer, 5 pc., 105. België, 2½ pc., 47⅜; idem, bij *Rothschild*, 2½ pc., 47⅝ a 47¾, gebl. 47⅝. Frankrijk, Oblig., 3 pc., 54⅜ a 54¾, gebl. 54⅜. Spanje, L. bij *Ardoin*, £ 85, 5 pc., 11⅞ a 12¼, gebl. 12 3/16; idem bij idem, £ 510, 5 pc., 12⅛ a 12½, gebl. 12½; idem bij idem, Onbep. Stukken, 5 pc., 11 7/16 a 12; idem, 3 pc., 38¾; idem Binnenl. a 6 m., 3 pc., 33⅜ a 33 7/16, gebl. 33⅜; Coupons *Ardoin* 8 1/16 a 8¼. Portugal, te Londen, 5 pc., 37 5/16 a 37½, gebl. 37 5/16; idem idem, 4 pc., 36⅞ a 37, gebl. 36⅞. Rusland, Oblig. *Hope en Co.*, 1798 en 1816, 5 pc., 105⅜ a 105½; idem idem, 1828 en 1829, 5 pc., 104¾; Certific., 4½ pc., 96 9/16 a 96⅝; idem bij *Hope en Co.*, 4 pc., 88⅞; idem bij *Stieglitz en Co.*, 4 pc., 88¾ a 88 13/16; Inschr. in Assign., 6 pc., 66⅝; Certific. van idem, 6 pc., 67. Oostenrijk, Metaliek, 5 pc., 78¾ a 78 13/16; idem, Nieuwe, 2½ pc., 42½ a 42 9/16; id. id., 5 pc., 83⅜ a 83½, gebl. 83⅜.

Oostenrijk, Bank-Actien *f* 1200; Nieuwe Loten, van *fl.* 250, 304. Pruissen, 4½ pc., 97. Denemarken, 5 pc., 101. Louisiana bij *Hope en Co.*, 5 pc., 95. N. Mexico, 5 pc., 29, ⅛. Ecuador 3⅜. Venezuela 3 pc., 35¼.

5 ure. Nederlanden Werkelijke Schuld, 2½ pc., 57. Spanje, bij *Ardoin*, £ 510, 5 pc., 12½; Binnenl., 3 pc., 33⅜. Frankrijk, Oblig., 3 pc., 54 5/16. Oostenrijk, Metaliek, 5 pc., 78⅝ a ¾; idem, 2½ pc., 42½.

Koers van het Geld: Beleening 2½, Prolong. 2½, Disconto 2 pc.

ROTTERDAM *den 14 Augustus.* Nederlanden, Werkel. Schuld, 2½ pc., 57⅛ l. k., 57¼ h. k., 57⅛ gebl. k.; idem idem, 4 pc., 88 5/16. België, bij *Rothschild*, 2½ pc., 47 15/16. Spanje, te Londen, 3 pc., 38⅝; N. Coupons *Ardoin* 7 15/16 l. k., 8 h. k. Rusland, Certific., Londen £ 100, 4½ pc., 96 11/16 l. k., 96¾ h. k. Oostenrijk, Metaliek, 2½ pc., 42 11/16 l. k., 42¾ h. k., idem Nieuwe, 5 pc., 83¾.

ROTTERDAM *den 13 Augustus.* Londen 2 maanden *f* 11. 97½, kort *f* 12. 02½.

AMSTERDAM *den 14 Augustus.* TARWE en ROGGE tot vorige prijzen, met minder handel. Verkocht van Tarwe: 131 ℔ bonte Poolsche *f* 305; 129, 130 ℔ dito *f* 295, *f* 300; 128 ℔ dito *f* 290; 123 ℔ Groninger *f* 205. Van Rogge: 121 ℔ Pruissische *f* 159; 123 ℔ Gelders. *f* 156. — GERST in één doen: 107 ℔ Winter *f* 130; 106 ℔ Zomer *f* 110; 99 ℔ Noordholl. Winter *f* 115. — HAVER zonder handel. — BOEKWEIT als voren: 126 ℔ Rijn *f* 170. — KOOLZAAD, verkocht: Groninger £ 52½, £ 53; Brielsch £ 51½; Vriesch £ 54; op 9 vaten Olie te leveren: Aug. en dadelijk £ 55½; in Sept. eerstk. £ 56; in Oct. en Nov. eerstk. £ 56½; in April eerstk. £ 58. — RAAPOLIE: op 6 w. *f* 35¼; Vlieg. *f* 34¼; 1 Sept., Oct., Nov. en Dec. eerstk. *f* 34; 1 Mei eerstk. *f* 34½ a ¼. — LIJNOLIE: op 6 w. *f* 34½; Vlieg. *f* 33½. — HENNEPOLIE: op 6 w. *f* 39½. — RAAPKOEKEN, per 1040 st., *f* 56 a *f* 60. — LIJNKOEKEN, per 104 st., *f* 6¾ a *f* 8¾.

SCHIEDAM *den 14 Augustus.* Jenever, het Nederl. Vat, zonder fust, *f* 14. 25; Amst. proef, idem idem, *f* 15. 50. Zonder de belasting.

P U B L I C A T I E.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Stad *ROTTERDAM*, weldra zullende overgaan om aan de huizen der Stemgeregtigden rond te zenden Biljetten, waarop zij hunne stemmen zullen kunnen uitbrengen tot aanvulling van *één* vacature tot Kiezer, welke door het in dit jaar plaats gehad hebbende overlijden van eenen Kiezer is ontstaan, geven bij deze aan de Ingezetenen kennis, dat, ter voldoening aan art. 12, 2de gedeelte van het nog vigerend Stedelijk Regerings-Reglement, de Lijsten, zoo der Stemgeregtigden als der bevoegden tot Kiezers, te beginnen met *Vrijdag* den 16den dezer tot en met *Saturdag* den 24 dezer, Zondag den 18 dezer alleen uitgezonderd, van des voormiddags 10 tot des namiddags 3 ure, ter Stedelijke Secretarie ter visie zullen liggen, ten einde aan een ieder, welke vermeenen mogt ten onregte daarvan te zijn afgelaten, gelegenheid tot doleantie te geven.

Burgemeester en *Wethouders*, ofschoon vertrouwende dat deze lijsten met de meeste naauwkeurigheid en volledigheid zijn te zamen gesteld, vermeenen echter, uit hoofde van het groote belang der zaak, met allen nadruk de belanghebbenden te moeten uitnoodigen om zich deze gelegenheid ten nutte te maken om, door persoonlijke inzage der lijsten, er toe mede te werken dat dezelve, zoo mogelijk, nog meerdere volledigheid erlangen, en alzoo, in geval eenige feil of onnaauwkeurigheid mogt worden ontdekt, daarvan dadelijk, onder overlegging, zoo noodig, van behoorlijke bewijzen, ter Secretarie kennis te geven, ten einde de noodige rectificatie in tijds kunne plaats hebben, zullende de lijsten, na verloop van den boven vermelden tijd, finaal worden gesloten, en ieder het dan aan zichzelven te wijten hebben, indien hij niet, of verkeerdelijk op de lijsten mogt zijn gebragt, alzoo alle reclamatien, na het bepaalde tijdstip ingeleverd, voor dit jaar van geene waarde kunnen worden gehouden, en de biljetten alleen zullen worden rondgezonden of afgegeven aan — en als bevoegden tot Kiezers alleen zullen opgegeven worden, — de personen respectivelijk op de gesloten lijsten voorkomende.

Burgemeester en *Wethouders* voornoemd vermeenen voorts nog aan de belanghebbenden, ten einde hun tot narigt bij het nazien der lijsten te kunnen strekken, te moeten herinneren de bepalingen voorkomende in de navolgende artikelen van het Stedelijk Regerings-Reglement, te weten:

Art. 2. Voor Stemgeregtigden worden gehouden zij, die ten minste gedurende het laatst verloopen jaar ingezetenen der Stad of van derzelver grondgebied geweest, en nog werkelijk op het oogenblik zelve ingezetenen daarvan zijnde, (1) den ouderdom van 23 jaren hebben vervuld, jaarlijks in de verponding en verdere beschreven Rijks middelen, buiten het patentregt, betalen niet beneden de veertig gulden, (2) aan de wettelijke verpligtingen aangaande de nationale militie, naar aanleiding der Grondwet op hen gelegd, tot op het oogenblik toe hebben voldaan, en niet vallen in de termen van uitsluiting, bij het volgend artikel bepaald.

Aanteekening op Art. 2.

(1) Volgens eene aanschrijving van den Administrateur voor het Binnenlandsch Bestuur, in dato 22 October 1824, n.° 16*b* (Handl. 3de Deel, bladz. 508), heeft Z. M. goedgevonden te verklaren, dat *Vreemdelingen* aan het Rijk, in eene der steden wonende, niet als stemgeregtigden mogen worden beschouwd.

(2) Bij Zr. Ms. besluit in dato 5 December 1832, n.° 59, is uitgemaakt, dat de *opcenten* bij de *hoofdsom*, welke in de Grondlasten wordt betaald, kunnen worden berekend om die som te vinden, die naar luid van art. 2 vereischt wordt om het kiesregt te kunnen uitoefenen, en dat het niet noodig is dat de som alleen in de *Grondlasten* worde betaald, maar ook uit de verder beschrevene Rijksmiddelen, buiten het Patentregt.

Art. 3. Van de uitoefening van het stemregt zijn uitgesloten zij die in dienst zijn of pensioen genieten van eenige vreemde Mogendheid, buiten autorisatie des Konings; die zich in staat van geregtelijke interdictie bevinden; als mede die aan welke geregtelijk een raadsman is toegevoegd; die in staat van faillissement zijn; die cessie van hunne goederen gedaan hebben; die een crimineel vonnis hebben ondergaan, door geene nadere uitspraak of beslissing krachteloos gemaakt; die ten tijde van de stem-opneming nog in staat van criminele beschuldiging zijn.

Art. 4. In de beoordeeling der al of niet bevoegdheid tot uitoefening van het stemregt, naar gelang der betaald wordende jaarlijksche som in de bovengemelde belastingen, zal alleen in aanmerking worden genomen het montant, waarop men in die belastingen is aangeslagen, onverschillig of de goederen in de Stad zelve of elders binnen het Rijk gelegen zijn, en of de daarvoor te betalen belasting al of niet in eene andere gemeente wordt voldaan; zullende echter diegenen, welke derzelver belastingsbetaling in eene andere gemeente ten deze zullen willen doen gelden, verpligt zijn om daarvan vooraf aan het Stedelijk bestuur kennis te geven, en, des gevorderd, aan dat Bestuur de bewijzen van die betaling te vertoonen.

Art. 5. De belasting, wegens panden in compagnieschap bezeten, opgebragt wordende, zal aan ieder eigenaar voor zijn aandeel worden toegerekend, mits de personen, welke daaruit hunne stemgeregtigheid of bevoegdheid tot het kiezerschap zouden willen ontleenen, werkelijk als mede-eigenaars van zoodanige panden op de registers der Ontvangers van de directe belastingen bekend staan.

Art. 6. Wat aangaat het bedrag van belastingen wegens verhuurd wordende huizen, of andere eigendommen, waarvoor de eigenaars zijn aangeslagen, doch door de huurders aan hen restitutie geschiedt, zal dit bedrag onder de opbrengst der eigenaren blijven, als alleen daarvoor bij de Ontvangers bekend staande.

Art. 7. Zij, welke gehuwd zijn, het zij in gemeenschap van goederen of daar buiten, met vrouwen die de bepaalde sommen in de bovengemelde belastingen opbrengen, zullen, ofschoon ter zake van hunnen eigen aanslag niet bevoegd, niettemin ter uitoefening van het stemregt worden toegelaten, wanneer zij de overige vereischten in zich vereenigen; zoo als ook de vader van een minderjarig kind, hetwelk de bepaalde somme in de belastingen opbrengt, wanneer hij uit eigen aanslag niet reeds tot het stemregt mogt bevoegd zijn, tot de uitoefening van hetzelve zal toegelaten worden, indien hij de overige vereischten bezit, hetgene evenzeer het geval zal zijn ten opzigte van een meerderjarigen zoon, of eenen der meerderjarige zoons van eene moeder-weduwe, welke zich in gelijk geval bevinden mogt. (1)

Aanteekening op Art. 7.

(1) Z. M. heeft, bij besluit van 8 December 1831, n.° 86, bij explicatie van Art. 7, 8, 9, 43 en 44, goedgevonden te verklaren, dat het niet voldoen *uit eigen hoofde* van de, tot de uitoefening van het stemregt vereischte belastingsom, op zich zelf beschouwd, geene reden oplevert, om welke iemand niet als Lid van den Raad eener stad zoude behooren te worden toegelaten, en dat diensvolgens zoodanig iemand, voor zoo verre hij ook de bij het Reglement gevorderde overige vereischten bezit, en in geene der daarbij vermelde termen van uitsluiting valt, ter zittingneming in den Raad zal kunnen worden toegelaten.

Art. 8. Zoodanige moeders-weduwen, welke verlangen zouden dat die uitoefening geschiede, zullen verpligt zijn dengenen van derzelver zoons, door wien zij, bij voorkomende gelegenheden, de uitoefening tot wederopzegging toe zouden begeeren verrigt te hebben, aan het Stedelijk Bestuur kenbaar te maken, om daarvan de noodige aanteekening te kunnen houden tot narigt; terwijl het voorschreven Bestuur de moeders-weduwen, voor zooverre die aan hetzelve mogten bekend zijn, of door hetzelve ondersteld worden in de termen ten deze te verkeeren, met de vorenstaande bepaling zal bekend maken.

Art. 9. Het zal onverschillig zijn, of de opgegeven zoon gehuwd of ongehuwd is, en al of niet bij de moeder-weduwe inwoont, mits hij den ouderdom van 23 jaren vervuld hebbe en alle verdere vereischten (dat omtrent de belastingbetaling alleen uitgezonderd), in de stemgeregtigden gevorderd wordende, bezitte, voor zoover hij namelijk niet reeds uit eigen hoofde het stemregt uitoefent, daar er door éénen persoon niet meer dan ééne stem kan worden uitgebragt.

Art. 10. De zes voorgaande artikelen zijn ook tot de bevoegdheid om tot het kiezerschap te worden benoemd toepasselijk, behoudens de verdere vereischten der Kiezers, volgens de bepaling van art. 23 van dit reglement.

Art. 23. Niemand kan binnen de stad Kiezer zijn, ten zij hij den ouderdom van 25 jaren heeft vervuld, binnen het Rijk of deszelfs Kolonien geboren is of brieven van naturalisatie bekomen heeft, of wel bij wetduiding voor Nederlander gehouden wordt, binnen de Stad stemgeregtigd is, en voor een inboorling der Stad, of met eene burgerdochter gehuwd zijnde, gedurende de laatste drie jaren, en voor een inboorling van het Rijk of genaturaliseerde, gedurende de laatste zes jaren, stads ingezeten is geweest (zonder dat echter afwezendheid ten gevolge van bedieningen, door of van wege den Koning opgedragen, in deze hinderlijk zal kunnen zijn), en voorts jaarlijks in de verponding en verdere beschreven Rijks middelen, buiten het patentregt, op den voet der Stemgeregtigden, betaalt eene som van ten minste eenhonderd en zestig gulden.

Tot Kiezers zullen daarenboven niet kunnen worden benoemd zij, die van eenig ambt, post of bediening door den Koning mogten zijn ontzet, of wel ontslagen; anders, dan met vermelding, dat zoodanig ontslag op hun verzoek of honorabel is gegeven, zoo lang zij door den Koning van de onbevoegdheid, om benoemd te worden, niet zullen zijn ontheven. (1)

Ook zal tot Kiezer niet kunnen benoemd worden hij, die aan eenen reeds benoemden Kiezer in den eersten of tweeden graad van bloedverwantschap of zwagerschap bestaat. Twee personen, zich zoodanig bestaande, te gelijker tijd wordende benoemd, zal het lot tusschen hen beslissen; terwijl voorts de bepalingen van art. 48, 49 en 50 ook in deze zullen toepasselijk zijn.

Aanteekening op Art. 23.

(1) De bepaling wegens de uitsluiting tot benoembaarheid, voorkomende bij § 2 van dit Artikel, is ingetrokken bij Zr. Ms. besluit van 10 December 1829, n.° 37. (Zie Prov. Blad van Zuid-Holland, n.° 29, van dat jaar, en Handl. 5de Deel, bladz. 484).

Art. 109. Voor stads ingezetenen zullen, met betrekking tot de gevallen, in art. 2, 23 en 44 van dit Reglement vermeld, worden gehouden zij, die in zich vereenigen de volgende vereischten: *a*, dat zij in de Stad, of derzelver jurisdictie, hunne eenige of voorname huisvesting houden; *b*, dat zij op de lijst der stedelijke ingezetenen zijn ingeschreven. Deze inschrijving zal, voor zoo veel aangaat de personen, thans binnen de Stad of derzelver jurisdictie gevestigd, en in de termen, ten deze bedoeld, verkeerende, door het Stedelijk Bestuur ambtshalve, geschieden; terwijl, met betrekking tot hen die zich in het vervolg aldaar zullen vestigen, dezelve alleenlijk, ten gevolge van hunne eigene aangifte, zal plaats hebben, in zoo verre zij de vereischten in zich vereenigen.

En naar aanleiding van een en ander te moeten uitnoodigen:

a, de personen vallende in de termen van art. 4 bovengemeld, om, voor zoo ver zulks niet reeds geschied mogt zijn, alsnog, op een der vorengemelde dagen, de noodige kennisgeving te doen.

b. Zoodanige personen welke, wegens panden in compagnieschap bezeten wordende, voor hun aandeel eene genoegzame som in de belasting betalen om daaruit stemgeregtigheid of bevoegdheid tot het Kiezerschap te ontleenen en werkelijk als mede-eigenaars van zoodanige panden op de registers der Ontvangers van de directe belastingen bekend staan, om zich met overlegging der noodige bewijzen op een der hiervoren vermelde dagen ter Secretarie te vervoegen, ten einde, zoo daartoe termen zijn, nog op de lijsten te kunnen worden gebragt.

En *c.* Zoodanige moeders-weduwen, welke in de termen vallen van art. 8, boven aangehaald, en geene afzonderlijke bekendmaking deswege mogten hebben ontvangen, om, voor zoo ver zij zulks mogten verlangen, almede op een der bovenvermelde dagen de vereischte kennisgeving aan Burgemeester en Wethouders in te zenden.

Aldus gearresteerd en gepubliceerd den 15 Augustus 1850.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

J. F. HOFFMAN.

Ter ordonnantie van dezelve,

A. SCHADEE, *L. S.*

K E N N I S G E V I N G.

De BURGEMEESTER der Stad *ROTTERDAM* geeft, naar aanleiding van Art. 120, in verband tot art. 31 der wet van 4 Julij 1850 (*Staatsblad* n.° 37), kennis, dat de lijsten, de personen aanwijzende, die tot het kiezen van *Leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal* en van de *Provinciale Staten* bevoegd zijn, en welke zijn opgemaakt overeenkomstig de bepalingen van de artikels 6, 7, 8, 9, 10, 119 en 121 van bovenvermelde wet, definitief *zijn gesloten*, en dat dezelve, te beginnen met morgen den 16 dezer, zullen zijn aangeplakt onder de galerijen der Groote Beurs, waarvan de toegang den geheelen dag, met uitzondering van het gewone beursuur, voor een ieder zal openstaan, en voorts op de Stedelijke Secretarie zijn nedergelegd, alwaar daarvan inzage kan worden genomen op de werkdagen, van des morgens 10 tot des namiddags 3 ure.

De BURGEMEESTER voornoemd geeft voorts nog kennis, dat van den 17den tot en met den 19den dezer aan de Kiezers zullen worden toegezonden de oproepingsbrieven tot het kiezen der leden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en dat wanneer onverhoopt eenig kiezer geen brief van oproeping mogt hebben ontvangen, hij zich tot bekoming daarvan ter Stedelijke Secretarie zal kunnen vervoegen.

Rotterdam den 15 *Augustus* 1850.

De Burgemeester voornoemd,

J. F. HOFFMAN.

K E N N I S G E V I N G.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Stad *ROTTERDAM*, brengen bij deze ter kennis van de belanghebbenden, dat door den Heer Commissaris des Konings in de provincie Zuid-Holland, op den 9 Augustus is executoir verklaard: Een Kohier van het Patentregt, bevattende Aanslagen in de Wijken 9 en 10, dienst 1850/51, behoorende tot de 2de Afdeeling dezer Stad.

Dat hetzelve bereids is gesteld in handen van den Heer Ontvanger, en heden de termijn van *drie maanden* ingaat, binnen welke de reclames behooren te worden ingediend.

Rotterdam den 14 *Augustus* 1850.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

J. F. HOFFMAN.

Ter ordonnantie van dezelve,

A. T. PRINS, *L. S.*

K E N N I S G E V I N G.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Stad *ROTTERDAM* brengen ter kennis van de Patentpligtigen, volgens tab. 14, n.° 37—40 der wet op de Patenten van 21 Mei 1819 (*Staatsblad* n.° 34), met name aan de Slijters in Wijnen, Sterke Dranken en Likeuren, Tappers Koffijhuis-, Bierhuis- en Kroeghouders, als mede de Houders van Tuinen, of Buitenhuizen tot openbare Uitspanning, dat de Patentbladen voor de uitoefening dier bedrijven in gereedheid zijn gebragt en tegen vertoon van de kwitantie over het afgeloopen dienstjaar, als mede die van de eerste zes maanden van het tegenwoordige, aan de belanghebbenden zullen worden afgegeven aan het Bureau van Heeren Zetters, aan de Kaasmarkt, wijk 8, n.° 44, dagelijks, met uitzondering van de Zon- en Feestdagen, van des voormiddags ten 9 tot des namiddags ten 1 ure.

Wordende de belanghebbenden herinnerd dat, ingevolge het bepaalde bij de wet van 24 April 1843 (*Staatsblad* n.° 16), voormelde bedrijven niet mogen worden uitgeoefend, zonder daarvoor van Patent voorzien te zijn, en zij mitsdien aangemaand om de afhaling derzelve te bespoedigen, ter voorkoming van boete, welke het niet vertoonen van Patent aan de bevoegde Ambtenaren, te weeg zoude kunnen brengen.

Rotterdam den 14 *Augustus* 1850.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

J. F. HOFFMAN.

Ter ordonnantie van dezelve,

A. T. PRINS, *L. S.*

Voor de bewijzen van belangstelling, bij gelegenheid van ons Huwelijk ontvangen, betuigen wij, ook namens onze wederzijdsche Betrekkingen, onzen dank.

P. H. SMALT.

Rotterdam A. E. C. SMALT,

den 13 *Augustus* 1850. SANDERSON.

Voor de vele bewijzen van belangstelling, bij gelegenheid van ons Huwelijk ontvangen, betuigen wij, ook namens onze wederzijdsche Betrekkingen, onzen opregten dank.

Rotterdam H. C. DUTILH.

den 14 *Augustus* 1850. M. C. DUTILH, DE MONCHY.

Voor de betoonde deelneming bij het afsterven van mijne waarde Aanbehuwdzuster, Mejufvrouw ANNE LOUISE MARI, den 3 dezer te Haarlem overleden, betuig ik, ook namens mijne Betrekkingen, den opregtsten dank.

Rotterdam A. N. TRENITÉ.

den 13 *Augustus* 1850.

Ondertrouwd

JOHANNES DONKER, *Hendriksz.n*,

Purmerende van *Edam*,

den 9 Augustus en

1850. GELIENA FREDERIKA BUS.

Vrienden en Bekenden worden verzocht deze als bijzondere kennisgeving aan te nemen.

Getrouwd

J. M. DUPONT

Rotterdam en

den 14 *Augustus* 1850. J. M. J. RECKERS.

Getrouwd

H. WILLEBRANT *Hz.*

Rotterdam en

den 14 *Augustus* 1850. W. HOUTGRAAF.

Getrouwd

G. TROUW

Nieuwenhoorn en

den 14 *Augustus* 1850. K. SIMONS, Wed. C. HERWEIJER.

MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVERZEKERING,

onder Koninklijke goedkeuring

gevestigd te **ROTTERDAM** *en* **'s GRAVENHAGE.**

Op den **30** Junij jl. is te **'s Gravenhage** gehouden de gewone **JAARVERGADERING** van het Bestuur dezer Maatschappij, waarin de ***REKENING*** en ***VERANTWOORDING*** van Directeuren, over het jaar **1849**, door Commissarissen en de Commissie van Toezigt is opgenomen en goedgekeurd. De alstoen geblekene gunstige toestand van deze Inrigting, bij welke men eene bepaalde som in eens af van ***f* 50** tot ***f* 2000** kan verzekeren, aan al wie verlangt, onmiddellijk na zijn overlijden, over zoodanig bedrag te doen beschikken, heeft op nieuw derzelver deugdelijkheid bewezen, terwijl de meerdere uitbreiding, die dezelve thans reeds verkregen heeft, het vooruitzigt op eene meer algemeene deelneming bevestigt.

Ter informatie en deelneming vervoege men zich, met *franco* Brieven, bij Directeuren of hunne Agenten.

Rotterdam en 's Gravenhage den 14 *Augustus* 1850.

Directeuren der Maatschappij voornoemd,

J. G. ARBON.
P. K. GÖRLITZ.
S. ESSENIUS GREEFF.

De **Agenten** dezer Maatschappij zijn:

De Heeren *C. J. Ebeling*, te Amsterdam; *J. Graat*, aan den Helder; *W. J. Elsenhout*, te Haarlem; *A. de Mare*, te Leyden; *G. Boet*, te Delft; *A. H. Haentjens*, te Schiedam; *J. M. Lagerwerff*, te Vlaardingen; *I. J. van den Bosch*, te 's Gravezande; *D. van Sijll*, te Zwartewaal; *A. A. Obreen*, te Dordrecht; *Jonckheer*, te Ginneken; *J. A. Kaub*, te 's Hertogenbosch; *Cock & van der Tou*, te Utrecht; *H. van Roijen*, te Mijdrecht; *J. du Saar*, te Harlingen; *R. de Jong Posthumus*, te Joure, en *W. B. de Bruyn*, te Leeuwarden.

KONINKLIJKE ZUIDHOLLANDSCHE SCHOUWBURG,

onder directie van den Heer ***A. PETERS.***

Op HEDEN Donderdag den 15 Augustus 1850, op zeer vereerend verlangen, eene **tweede Voorstelling** van: **MULLER EN MILLER**, Blijspel, in drie bedrijven, door den Heer *H. van der Sprong*. Gevolgd door: **DE VERJAARDAG VAN PIERROT**, of *Arlequin begunstigd door de Tovergodin Heraldina*, Toverballet-Arlequinade, in zes tafereelen, gemonteerd door den Heer *W. G. Berkman*, Eersten Danser van den Amsterdamschen Stads-Schouwburg (nooit alhier vertoond); versierd met nieuwe Costumes, Changementen en verderen Toestel. De Rol van *Pierrot* zal door den Heer *Berkman* vervuld worden. — **Aanvang ten *ZEVEN URE*.**

DR KAHN'S ANATOMISCH MUSEUM,

geplaatst op het ***NIEUWE PLEIN*** (hoek van den Oppert), is DAGELIJKS, van des morgens **10** ure tot des avonds **11** ure, **te bezigtigen.**

, *Met Approbatie van de Edel Achtb. Heeren Burgemeester en Wethouders dezer Stad.*

PLAATS *CONCORDIA*,

aan de Kruiskade.

Op HEDEN DONDERDAG 15, MORGEN VRIJDAG 16 en SATURDAG 17 AUGUSTUS 1850,

VAUXHALL,

bestaande in

Groot Harmonie Muziek,

hetwelk zal worden uitgevoerd door het **Koninklijk Corps Grenadiers** van 's Hage, onder Directie van deszelfs Kapelmeester, den Heer **Dunkler.**

Luisterrijke Illuminatie

en Buitengewoon Groot, Prachtig, Schitterend

VUURWERK,

vervaardigd door den Heer

P. L. van der Brugh,

Kunstvuurwerkmaker van Z. M. den Koning.

De naar den tegenwoordigen Duitschen Smaak ingerigte en door **Gas Verlichte**, geheel nieuw Gebouwde **COURZAAL** zal voor het Publiek geopend zijn, dewelke versierd is met verschillende Zinnebeeldige Voorstellingen, Nationale Draperiën, Guirlandes enz., enz., enz.

Ook zal bij afwisseling een zeer amusant Gezelschap, zijnde de alom beroemde Familie **Bijou**, bestaande in Muziek en Zang en Comique Scènes, zich in de Courzaal doen hooren.

Entree *f* 1. 10 de Persoon met het Armengeld. Kinderen beneden 12 jaren betalen de halve Entree.

De **Repetitie** is des morgens van 11 tot 3 ure, zijnde de Entree alsdan **25 Cents** de Persoon; doch diegenen, welke voor des avonds zich van Entreebiljetten voorzien, zullen des morgens vrijen Toegang hebben.

Aanvang der Muziek des avonds ten 9 ure.

Het **Vuurwerk** zal ten **12** ure worden afgestoken.

Het Bureau zal van des morgens 10 ure geopend zijn.

De ingang is aan de Kruiskade, als mede in de Crispijnlaan. De nieuw Gemeubeleerde Localen, als mede de Plaats, als ook de fraaije Muziektempel, zullen door **Gaz** en **Illuminatie** Luisterrijk en Schitterend zijn verlicht, en met **Chasselnetten** en **Eerepoorten** Versierd, terwijl de Buffetten van alle **Ververschingen** ruim zullen zijn voorzien.

De smaakvolle nieuwe inrigting van het geheel doet den tegenwoordigen Bewoner het vleijend vertrouwen koesteren, met de gunst van het Hoog Geachte Publiek te worden vereerd.

P. DULJÉE.

, **PLAATS PAX INTRANTIBUS.**

HEDEN, DONDERDAG den 15 AUGUSTUS, zal de **PLAATS** van des middags 12 ure voor het Publiek **gesloten** zijn, uit hoofde eener **Partij.**

ZONDAG den 18 AUGUSTUS, des voormiddags ten 1 en des namiddags ten 5 ure, **BUITENGEWONE GROOTE HARMONIE**, onder Directie van den Heer **J. W. Corner.** G. A. J. MIJNÉ.

, **Salon des Variétés**

van den Heer J. B. DUPORT,

TE AMSTERDAM,

staande de wellingerigte Schouwburgtent op de **Groote Markt**, de eerste Tent van af het **Hang.**

DONDERDAG den **15** Augustus: **DE LIJFEIGENE**, of *de Mijmwerker van Tragolf*, groot Drama in 3 bedrijven, naar het Fransch. Na hetzelve: **DE GROOTMOEDER**, Vaudeville in 1 bedrijf, naar het Fransch. — Aanvang ten 8½ ure.

, **CIRQUE ÉQUESTRE**

van C. Wollschläger,

in het **Kolossale Ronde Gebouw**, op het **Plein.** HEDEN DONDERDAG en MORGEN VRIJDAG, 15 en 16 dezer, **GROOTE VOORSTELLINGEN** in de **RIJKUNST**, besloten door Nieuwe **PANTOMIMES ÉQUESTRES**, volgens Programma's. Aanvang 8½ ure.

, In de wel ingerigte, door Gaz verlichte Schouwburg-Tent, staande op de ERASMUS-MARKT,

DONDERDAG 15 Augustus en volgende avonden gedurende de **Kermis**, ten **8½ ure,**

GROOTE en NIEUWE

Soirées Parisiennes

de M.me et M.r Robin,

Professeur de Physique, Lid van verschillende Geleerde Genootschappen, enz. enz. enz.

SOIRÉES IN DE GOOCHELKUNST.

D. L. BAMBERG, Hof-Mechanicus, heeft de eer te berigten, dat hij, onder medewerking van zijnen oudsten Zoon **Tobias**, gedurende de Kermis alhier twee maal daags gevarieerde **VOORSTELLINGEN** zal geven in de prachtige hiertoe ingerigte Tent, staande op de **Nieuwemarkt**, alwaar het Koninklijk Wapen boven de deur prijkt; 's middags ten 6 en 's avonds half 9 ure.

Eerste Rang 40 *Cts.*, **Tweede Rang** 30 *Cts.*, **Derde Rang** 20 *Cts.*

, Eene **JUFVROUW**, die

INWONING

verlangt in een **Klein Gezin**, des verkiezende eene **VRIJE KAMER**, gelieve zich te adresseren Oppert, wijk 6, n.° 148.

De bewonderenswaardige Genezingen, door de

PILLEN VAN HOLLOWAY,

verbazen een ieder.

Zij genezen niet zelden Ziekten en Kwalen, die door alle Deskundig[e]n als onherstelbaar worden beschouwd; de zwakste Gestellen worden do[or] haar gebruik versterkt, en er is geen Geneesmiddel bekend dat zoo zek[er] en heilzaam werkt in alle gevallen van ongesteldheden van de Gal, Leve[r] en Maag, als de **Pillen** van **Holloway.** Zij zijn ook zeer aanbevele[ns]waardig voor Waterzuchtigen en bij Ongesteldheden der Vrouwelijke Kun[ne], en kunnen overigens ook beschouwd worden als een Huismiddel, daar zij bloedzuiverend en zeer versterkend zijn, en dáár nog weldadig werken waar elk ander middel zonder gevolg blijft.

Zijn op *franco* aanvraag a contant te bekomen bij den Heer **J. P. B. SCHULTZE**, Depôthouder te **Gorinchem**, aan het Hoofd-Depôt bij den Heer **J. STRAATMAN**, te **'s Hertogenbosch**; als mede te **Londen**, Strand, 24[4], *Holloway's Etablissement.— Door het vermeerderd debiet zijn de* **prijzen** *thans de volgende:*

DOOSJES PILLEN	van *f* 0. 90,	*f* 2. 10,	*f* 3. 30,	*f* 7. 75,	*f* 15. 50,	*f* 23. 50.
POTJES ZALF......	„ - 0. 90,	- 2. 10,	- 3. 30,	- 8. 15,	- 15. 90,	- 23. 90.

, OPROEPING VAN ERFGENAMEN.

De Ondergeteekende noodigt de Erfgenamen van wijlen **PETRONELLA BARENDINA PRUIS** (of **PRUYS**) uit, om zich ten spoedigste ten zijnen Kantore, in de Lombardstraat te Rotterdam, aan te melden.

Genoemde Erflaatster is op den 14 September 1817 te Rotterdam, zonder Testament, Ongehuwd, overleden; zij is geweest Dochter van wijlen de Echtelieden FREDRIK PRUIS en ADRIANA VAN KAMERIK, en Kleindochter van JOHANNA VAN YPEN, eerder Weduwe van PIETER VAN KAMERIK en later van NICOLAAS DE RUITER (of DE RUYTER).

Deze uitnoodiging geschiedt ter meerdere bekendmaking van de geregtelijke oproepingen, welke op last der Arrondissements-Regtbank te Rotterdam in de *Staats-Courant* zijn geplaatst.

J. A. GROSHANS, *Notaris.*

, De Prijs der **COKES** is thans **70** *Cents* per **32** Ned. Ponden, aan de Gaz-Fabriek afgeleverd, en **10** *Cents* daarenboven voor het aan Huis bezorgen van die hoeveelheid.

Ook is de Administratie ontwaar geworden dat sommige Bezorgers van **Cokes** niet ter goeder trouw handelen, en acht zich verpligt ter kennis van het Publiek te brengen, dat zij alleen zich verantwoordelijk stelt voor die Cokes welke met den Wagen der Gaz-Fabriek worden bezorgd, en welke dan ook met het merk der Gaz-Fabriek is gebrand.

, AAN HET VERKOOPHUIS.

De Heer ***J. A. Hulscher***, van Balk, zendt mij het bijgaand **Attest**, met vergunning daarvan naar goedvinden gebruik te maken, doch niets daaraan te veranderen; het niet op te smukken, niets af, niets bij te doen, maar het eenvoudig relaas der ware toedragt in alle zuiverheid weder te geven.

Sneek, 29 *Julij* 1850.

U Ed. Dr.

P. T. POTMA.

Aan den Heer POTMA, te Sneek.

Sedert acht jaren heb ik aan **RHEUMATISMUS** geleden, somtijds in hevige en somtijds in mindere mate, dan ook eens voor langeren, dan weder voor korteren tijd, en hoewel ik wel eens van ***Goldbergers* Kettingen** gehoord had, beken ik, dat ik volstrekt geene verwachting van zulk een [illegible] in de maand Maart jl. werd ik van die Pijnlijke Kwaal weder allerhevigst aangetast, zoodat ik geheel onvermogend was mijne Beroepsbezigheden waar te nemen, en hoewel ik mijne gewone Middelen daartegen aanwendde, vond ik volstrekt geene beterschap. Om dien tijd bezocht mij een Vriend, die een ***Goldbergschen* Ketting** bij U Ed. gekocht had en mij stellig verzekerde dezelve geheel aan de verwachting voldaan had, waarop ik besloot het dan ook eens te beproeven. Ik beken hiermede in gemoede en waarheid, dat ik in VIJF DAGEN TIJDS zooveel in beterschap toenam, dat ik weder mijne Werkzaamheden kon verrigten, en tot heden toe daarin ongehinderd heb kunnen voortgaan.

Ik zend U Ed. dit Attest om er naar gelieven gebruik van te maken, daar mijn doel alleenlijk is, om, indien er Lijders aan deze Smartelijke Kwaal, die even als ik misschien ook wel van Uwe **Kettingen** gehoord, maar nog een vooroordeel tegen dezelve hebben, bewogen mogten worden dit eenvoudige Middel eens te beproeven, en sluit ik deze met den hartelijken wensch, dat zij dezelfde goede uitwerking er van hebben mogen, als ik daarvan heb ondervonden.

Na vriendelijke groete noeme ik mij

Balk, 20 *Julij* 1850.

U Ed. Dienaar,

J. A. HULSCHER.

Eene in het Hollandsch vertaalde Verhandeling van Dr. *ARNOLD*, over ***Goldbergers* Kettingen**, hunnen heilzamen invloed op het Dierlijk Organismus, de Verschijnselen die ze voortbrengen en de Ziekten waartegen zij met succes gebruikt kunnen worden, is *gratis* verkrijgbaar gesteld in de onderstaande Depôts, waar de **Echte Kettingen**, die het Rosébandje met de Waarschuwing om de doosjes hebben, voor ***f* 1. 80** en ***f* 2. 70** verkocht worden.

De heer ***Goldberger*** vervaardigt thans ook **Kettingen** met dubbele Schakels [illegible], die in zeer hardnekkige gevallen met succes aangewend geworden zijn. Zij kosten ***f* 3. 60** en ***f* 5. 40.**

Amsterdam, Verkoophuis.	Haarl., Wed. *de Lange en van Ek.*
Delft, *J. T. Wagner.*	Hellevoetsluis, *H. G. v. Steeden.*
Dordrecht, *J. Veth*, Jr.	Leyden, *A. Dirks.*
Gouda, *A. Goedraad.*	Middelburg, *J. C. Kries.*
Gorcum, *H. Bodery.*	Rotterdam, *J. A. Klinger en Co.*
Goes, *J. Bouwens.*	Schiedam, Mej. *A. B. Roepius.*
's Hage, *Sack en Co.*	Vlissingen, *A. M. Kalbfleisch.*
Haarlem, *J. Larsen.*	Zierikzee, *C. v. Schaick.*

En verder in bijna alle andere Steden van het Rijk.

, In eene Solide AFFAIRE wordt, tot Uitbreiding derzelve, verlangd als COMPAGNON een **JONG MENSCH**, liefst Rotterdammer, die een Kapitaal van *f* 4 a 6000 zoude kunnen aanbrengen. Adres, per besloten Biljet *franco* onder de letter A, ter Handel-Drukkerij van *J. W. VAN LEENHOFF*, Leuvehaven en Hoofdsteeg.

, ***Eene* KINDERMEID,**

van de Protestantsche Godsdienst, tusschen de 25 en 40 jaren, reeds vroeger eene dergelijke Betrekking vervuld hebbende, en goede Getuigenissen kunnende produceren, wordt tegen **November** gevraagd. Adres, onder letter A, bij *VAN DER MEER & VERBRUGGEN*, Boekhandelaars, op de Noordblaak, te Rotterdam.

, Men verlangt zoo spoedig mogelijk eenen

KWEEKELING

voor de **Burgerschool** te Delfshaven, om aldaar va[n] 9 tot 12 en van 2 tot 4 ure werkzaam te zijn, tege[n] genot van Opleiding en Onderwijs, ook in Vreemd[e] Talen, en eenige geldelijke belooning. Adres in persoo[n] of met *franco* Brieven aan M. J. VAN TUSSENBROEK.

, **NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.**

De DIRECTIE maakt bekend, dat door haar zulle[n] geveild worden te *ROTTERDAM*, op *Dingsdag* 8 *October* 1850, de navolgende hoeveelheden Kisten e[n] Kistjes ***Java*** en ***China*** **THEE**, als:

JAVA THEE, te ***Rotterdam,***

liggende in Entrepôt.

Boey	1027/4.			
Congo Boey	58/„			
Congo	4498/„			
Kempoey	382/„			
Souchon	242/„	1309/12		
Soepoey Pecco		43/ „		
Pecco	359/„	212/ „	80/16	
Thunkay	491/„			
Thunkay Schin	3/„			
Schin	163/„			
Hysant Schin	77/„			
Hysant	188/„	398/ „		
Uxim		112/ „		
Joosjes *G. B.*		50/ „	17/ „	24/3[2]
Id. *F. B.*		13/ „	19/ „	16/

JAVA THEE, te ***Amsterdam,***

liggende in Entrepôt.

Boey	663/4			
Congo Boey	58/„			
Congo	2947/„			
Kempoey	400/„			
Souchon	212/„	1260/12		
Souchon Pecco		60/ „		
Pecco	186/„	403/ „	10/16	
Thunkay	160/„			
Thunkay Schin	3/„			
Schin	109/„			
Hysant Schin	49/			
[illegible]	[illegible]/„	[illegible]/ „		
Uxim		30/ „		
Joosjes *G. B.*		7/ „	7/ „	} 12/32
Id. *F. B.*			11/ „	}

Van de Aanvoeren 1849 en 1850, aangebragt met diverse Schepen van Java.

CHINA THEE, te ***Rotterdam,***

liggende in Consumtie.

Congo	1000/4	
Souchon		89/12

Onlangs aangebragt met het Schip *Sirene*, kapit. *A. J. Boone*, van China.

Al deze **Theeën** leverbaar per Ontvangcedullen.

De **Stellen** en **Monsters**, benevens de **Veil-Condities**, zullen in tijds worden verkrijgbaar gesteld.

Amsterdam den 13 *Augustus* 1850.

VAN DER OUDERMEULEN, *President.*

TOLLENAAR, *Secretaris.*

, OPENBARE VERKOOPING.

De Notaris *J. L. VAN RIJSOORT* te Charlois, last hebbende van zijnen Principaal, is voornemens op Woensdag den 21 Augustus 1850, des namiddags te[n] drie ure, in het Regthuis derzelve Gemeente, te veilen en te verkoopen:

N.° 1. Een hecht en sterk **HUIS, BOOMGAARD** en **ERVE**, staande en gelegen op den Dorpe van Charlois, Kadaster sectie B, n.s 191, 192 en 193. Vijf Roeden 39 Ellen.

N.° 2. Eene hechte, sterke en welgelegene **BOUWMANSWONING of VLASSTELLING**, bestaande in **HUIS, SCHUUR** [illegible], aan den Lagendijk, gemeente Katendrecht, Kadaster n.° 307. Acht Roeden 10 Ellen.

N.° 3. Een Bunder 03 Roeden 90 Ellen uitmuntend schoon **WEILAND**, Kadaster n.° 309, zoo mede [illegible], Kadaster n.s 308 en 310, Groot eene Roede 74 Ellen, gelegen in den polder en gemeente Katendrecht.

N.° 4. Eene hechte en sterke **VLASSTELLING**, bestaande in HUIS, SCHUUR, ZWINGELKEET, DROOGHUIS en DIJKERF, aan den Lagendijk, gemeente Katendrecht, Kad. n.° 321. Vijf Roeden 58 Ellen.

Het Land te aanvaarden met Kermis aanstaande en Gebouwen Eigendommen primo Mei 1851, tot welke tijd alles is verhuurd of in eigen gebruik, zoo als en ander met de lasten bij Biljetten is vermeld. Nad[ere] onderrigt ten Kantore van genoemden Notaris.

, Bij de **Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA**, te Groningen, is gedrukt en alo[m] te bekomen:

DE VEREENIGING DER PROTESTANTEN

in NEDERLAND,

EN ENKELE STAPPEN DAARTOE.

EEN BESCHEIDEN WOORD TOT AL ZIJNE GELOOFSGENOOTEN,

door F. KOPPIUS,

Predikant der Hervormde Gemeente te Ham en Franse[...]

PRIJS 50 CENTS.

Te ***Rotterdam***, bij JAN ARRENBERG & Co.

HANDELINGEN
VAN DE
STATEN-GENERAAL.

REDEVOERING
VAN DEN HEER **HOFFMAN**,

uitgesproken in de zitting van de Eerste Kamer van Maandag 5 Augustus **1850,**

bij de behandeling van de Ontwerpen van Wet tot regeling van de belangen der Nederlandsche Scheepvaart.

De aan onze beraadslaging voorgelegde wetsontwerpen, Mijne Heeren, dragen het eenvoudige opschrift: regeling van de belangen der Nederlandsche scheepvaart. Het is er echter verre af, dat zij alleen dien tak der nationale nijverheid zouden betreffen: wij hebben ze slechts in te zien om ons te overtuigen, dat zij evenzeer, zoo niet nog in hooger mate, in betrekking staan tot den handel, zoowel activen of eigen, als passiven of doorvoerhandel, tot de onderscheiden takken der fabriekmatige nijverheid, tot den handenarbeid, en bij dit alles en boven dit alles tot de verhouding van het moederland met deszelfs overzeesche bezittingen, die, na zoovele opofferingen, thans zoo rijke bron van algemeene welvaart, zoowel als van directe inkomsten voor den Staat. Voorwaar, Mijne Heeren, veelomvattend mogen deze voordragten worden genoemd, de welvaart en bloei van Nederland staan daarmede in het naauwste verband. Was onze taak bij het onderzoek moeijelijk, niet minder zwaar zal hier het woord voor of tegen wegen.

Het is eene gulden spreuk, dat men bij het verloopen van het getij de bakens moet verzetten; de vraag echter moet hier voorafgaan, of hetgene rondom ons gebeurt een regelmatig verloopen van het getij is, dan wel eene oogenblikkelijke bedreiging van overstrooming, welker uitwerking op het bed der rivier nog een probleme is. Is dit het geval, Mijne Heeren, dan moet men wel trachten het gevaar af te keeren of te voorkomen, maar men moet niet, op valsche geruchten afgaande, de dijken verlaten zonder nood.

Velerlei zijn de gezigtpunten waaruit deze ontwerpen kunnen worden beschouwd, al naar mate men het stelsel, dat daaraan ten grondslag ligt, toetst aan de strenge regelen der wetenschap, of aan de lessen der practijk. Ik voor mij, Mijne Heeren, geloof dat men hier geen van beide in den wind mag slaan; ik geloof dat er axiomata der wetenschap zijn, door de practijk niet als waarheden aangenomen, maar gestaafd, en dus niet omverre te stooten; maar ik geloof ook, dat de practijk menigmaal eene strenge toepassing der wetenschap onraadzaam maakt. Ik ben een voorstander van alle zoodanige verbeteringen, als tot vermeerdering van den bloei en de welvaart van ons volksbestaan kunnen leiden, maar ik ben een vijand van gewaagde proefnemingen, van zoogenaamde heroïque middelen, ten gevolge waarvan de patient of genezen is, of een lijk; ik geloof dat zulke middelen nu en dan aan het menschelijk ligchaam worden toegediend, doch alleen dan, wanneer de deskundigen het daarover eens zijn, dat geen ander overschiet, en dat zonder dat alle hoop op redding verloren is. Niet alzoo, naar mijn oordeel althans, mag, vooral wanneer de deskundigen het niet eens zijn, met geheel een volk worden gehandeld, maar vooral niet met een volk als het onze, dat zich verblijden mag in een gezond gestel, dat, meer dan eens aan den rand des grafs gebragt, zich door bedaarde, wel overdachte middelen heeft hersteld gezien, en zich nog in eenen staat van, ofschoon dan ook niet volmaakten, althans zeer redelijken welstand mag verheugen. Ik wil hiermede niet betoogen Mijne Heeren, dat het streven van regering en wetgeving bij dien toestand moet insluimeren, als of geene poging tot nog meerder welzijn wenschelijk ware; maar ik beweer, dat men de uitwerking van het middel vooraf wel dient te kunnen bepalen, opdat het geene gevaarlijke proefneming zij: het volk van Nederland heeft nog geen reden om te zeggen: liever geen leven dan zulk leven; ik verlang niet dat de toediening van het geneesmiddel doe ondervinden dat het erger was dan de kwaal. — Tot ontwijking van dit gevaar, Mijne Heeren, was een grondig onderzoek allezins aan te raden; Engeland, het magtige Engeland, in vele opzigten zoowel door natuur als kunst andere volkeren vooruit, en nog steeds naar uitbreiding strevende der middelen van zijn volksbestaan, heeft den weg van grondig onderzoek niet veracht; daar, het is u allen bekend, zijn alle belangen bij de groote verandering, welke men beoogde, gehoord, en is niet dan na de overweging der daardoor verzamelde inlichtingen de wet tot wijziging der navigatie-acte, met kennis van zaken, voorgedragen en aangenomen.

Niet alzoo is ten deze hier gehandeld, Mijne Heeren! Met veel zelfvertrouwen heeft men gemeend een contradictoir onderzoek, een verhoor van vóór- en tegenstanders te kunnen missen. Ik eerbiedig het zelfvertrouwen dat op ondervinding en daardoor verkregen kennis steunt: maar dat zelfvertrouwen, dat dien grond mist, heeft naar ik meen een anderen naam. Ook de Minister van Finantien — ik geloof hier niet van het Ministerie te mogen spreken, omdat uit de stukken blijkt, dat de voordragt van dezen Minister afkomstig is: ik vind in zijne redevoering van 3 julij gesproken van *mijne* voorstellen, verschil tusschen de tegenstanders en *mij*, *mijne* overtuiging enz. — ook de Minister van Finantien heeft èn bij de voordragt èn bij de discussien veel zelfvertrouwen betoond; ik ben echter officieel te weinig bekend met de antecedenten van dien Minister, om zoo maar blindelings in zijne ondervinding en kennis van scheepvaart, handel of nijverheid te berusten, en op dat zelfvertrouwen, zonder nader onderzoek, te vertrouwen. Ik zoude het gaarne bij deze voorloopige aanmerking laten, Mijne Heeren, maar de zaak is te belangrijk, er zijn, niettegenstaande het dood eenvoudig opschrift, te vele levensquaestien met deze ontwerpen gemoeid, om niet zoo bescheiden mogelijk, maar ook zoo openhartig mogelijk, geheel mijn gevoelen te uiten, zoowel over de zaak als over de wijze der behandeling; en dan moet ik rondborstig verklaren, dat ik in de stukken daartoe betrekkelijk veel heb gevonden dat, in plaats van vertrouwen en zekerheid, minder vertrouwen en twijfel bij mij heeft doen ontstaan. — In de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (op §§ 2 en 3) wordt niet ontkend „ dat er belangen zijn die bedreigd worden", en evenwel werd een onderzoek afgekeurd „ om het tijdverlies, waartoe „ het geheel noodeloos leiden zoude." — „ De bijzondere belangen" wordt daarin gezegd, „ hebben overvloedige gelegenheid gehad, hunne stem in petitien en dagbladartikelen te doen vernemen, en hebben daarvan ook *ruimschoots* gebruik gemaakt; 't schijnt overbodig die andermaal in eene zaak te hooren, waarin zij, schoon als getuigen opgeroepen, slechts als pleitbezorgers zouden kunnen optreden." Dit is gelukkig maar eene bewering van den Minister van Finantien; erger zou het zijn voor onze regtspleging indien de Minister van Justitie zoo dacht. Ik geloof dat, bijaldien de repliek en dupliek werden afgeschaft, het er met het regt in Nederland ellendig uit zou zien; in deze zaak heeft men die kort afgesneden, de bezwaren van belanghebbenden zijn bijeenverzameld, de zaak is aan den regter voorgelegd en beslist; evenwel, ik moet het erkennen, niet zonder nadere inlichtingen, maar met eenzijdige inlichtingen, namelijk met die op bladz. 2 der memorie van beantwoording genoemd. Ik heb die inlichtingen vergeleken, Mijne Heeren, met aan de Kamer ingediende bezwaren, maar die zijn daardoor voor mij niet opgelost; ik zal er in het voorbijgaan maar eên, betreffende de kosten van aanbouw der zeeschepen in Nederland, van aanhalen. In bijlage N wordt ten bewijze van onzen vooruitgang in goedkoop bouwen opgegeven als te Rotterdam gebouwd een bark van 603 tonnen in 1850, in Amerikaanschen bouwstijl, welke zou gekost hebben *f* 93,673. 08 of *f* 155. 34 per ton, terwijl een dergelijk schip te Amsterdam *f* 240, te Dordrecht *f* 242, te Schiedam *f* 195, te Middelburg *f* 205 per ton volgens dienzelfden vergelijkenden staat zoude kosten. Die opgave echter, Mijne Heeren, boezemt mij weinig vertrouwen in omtrent de inlichtingen door den Minister gegeven, want dat barkschip te Rotterdam gebouwd kan niet anders zijn dan *de Luconia*, en nu heb ik het bewijs in handen, dat dat schip gebouwd is voor het tuig van het oude afgekeurde schip *de Hoop*, waarvan men alles wat maar immer mogelijk was, als zeilen, touwwerk, ankers, kettingen en al de verdere bijzaken gebezigd heeft, zoodat hetzelve in eenen vergelijkenden staat als bewijs volstrekt niet kan gelden.

Wanneer men naar waarheid zoekt, Mijne Heeren, dan versmaadt men ook niet de bezwaren te onderzoeken, vooral wanneer het eenen maatregel van algemeen belang geldt, en die zoo mogelijk op te lossen. Niet alzoo is in dezen gehandeld. Deelt men de overtuiging des Ministers niet, en maakt men ter mededeeling der gronden eener tegenovergestelde overtuiging gebruik van het regt bij art. 9 der Grondwet aan ieder ingezeten gewaarborgd, dan noemt de Minister dat de Kamer met adressen lastig valt; het is de eerstemaal niet, dat ik door dit Ministerie het regt van petitie, tot mijn leedwezen, op die wijze hoor behandelen; maar in plaats van vertrouwen, boezemt dit mij wantrouwen in. Er zijn vele bezwaren tegen deze voordragten ingebragt, Mijne Heeren; ik zal ze u niet opsommen, want ze zullen zeker met de belangstelling, welke zij verdienen, door u allen zijn gelezen. De Minister verklaart met veel fiducie dat de bestrijders veel te ver zijn gegaan in hunne demonstratien en daardoor hunne zwakheid hebben verraden. 't Is zeker veel gemakkelijker uit de hoogte daarop neêr te zien en er zich met zulk een volzin af te maken, dan die grondig te wederleggen. Ik laat aan anderer oordeel over of dit meerder kracht bewijst; ik zie er niet anders in dan wrevel, dat men zich durft verstouten de door den Minister gedane voorstellen, hoe het bestaan van menig bedrijf er ook door bedreigd worde, niet blindelings als voortreffelijk aan te nemen; minstens moet zoodanige handelwijze onzekerheid en twijfel doen ontstaan of de niet wederlegde, maar met smaad bejegende feiten ook de waarheid zouden behelzen. Maar of het niet genoeg ware, de tegenstanders voor lastige petitionarissen te verklaren, en hunne ingebragte bezwaren, toegegeven zelfs dat eigenbelang daaraan niet vreemd was, zonder eenig tegenbewijs, alleen met klinkende woorden af te wijzen, — zij moesten ook nog in verdenking worden gebragt; — de aandacht der Kamer moest door den Minister worden gevestigd op hunne *tactiek*. Dat woord, Mijne Heeren, in onze woordenboeken vertaald door krijgskunde, legerkunde, veronderstelt dat er krijg wordt gevoerd, en dat geloof ik is waar; zij wier bedrijven met vernietiging worden bedreigd, verdedigen zich, en zoo ik meen met volle regt, en dus niet zoo als de Minister later zegt, maar waarvan ook het bewijs ontbreekt, „ met wapenen waarnaar geen eerlijk man grijpen mag." Ware dit het geval, dan had de Minister de valschheid hunner redeneringen moeten aantoonen, en dat heeft hij niet gedaan, maar hij heeft, mijns inziens, door deze bijvoeging het woord tactiek in eenen verkeerden zin op het krijgskundig terrein toegepast; er was hier geen sprake van slinksche, maar van openlijke verdediging tegen openlijken aanval; de wapenen bestonden uit redeneringen, stelsels, betoogen en feiten. De tegenstanders, of wil men liever de belanghebbenden, zagen in de voorgedraesn ontwerpen hunnen ondergang, zij gaven de gronden hunner vrees aan hunne vertegenwoordigers — want ook zij behooren tot het Nederlandsche en wel tot een zeer bedrijvig en productief deel van het Nederlandsche volk — openlijk te kennen; zij schroomden het onderzoek daarvan niet, integendeel, zij verlangden niets liever dan van de ongegrondheid hunner vrees overtuigd te worden, want dan konden zij blijven leven. Is dat eene tactiek welke verdenking kan verwekken? Zijn dat oneerlijke wapenen? Neen, Mijne Heeren, die belanghebbenden zijn nijvere burgers van den Staat, mannen van de practijk, die u hebben medegedeeld wat de ondervinding hen geleerd had, en zij van het ter zijde stellen daarvan vreesden. Zijn zij daarom te beschuldigen? Neen, zij zijn veeleer te beklagen, zij konden in dezen strijd slechts als tirailleurs ageren, en daarop is geen acht geslagen; hunne tactiek was te zwak, eene sterkere heeft men daar tegenover gebruikt, het is die welke de Dictionnaire de l'Académie noemt: *l'art de ranger des troupes en bataille*, en met het grof geschut der wetenschap is het klein geweervuur der practijk tot zwijgen gebragt. Ik heb de discussiën, of om consequent aan het ministeriële denkbeeld van krijg te blijven, den slag met aandacht en belangstelling gevolgd; het getal van hen, welke men in de andere Kamer tegenstanders genoemd heeft — mijns inziens ten onregte, want ook zij verlangden niets anders dan het noodige licht, om met overtuiging zich aan die zijde te scharen, waar het belang van 't Vaderland hen riep — was klein; hun volhouden was in mijn oog niet minder eerbiedwaardig, het is eene ondankbare taak tegen overmagt in het duistere te strijden. Zij hebben zich beroepen op de adressen waarin zoovele deskundigen verschillend over de zaak oordeelden; zij hebben gewezen op het gedrag van Engeland, waar de zaak met zoo veel omzigtigheid en rijp overleg was behandeld; zij hebben het onvoldoende aangetoond der tabellen welke door den Minister zijn overgelegd; zij hebben gewaarschuwd tegen het nemen van een besluit dat voor handel, scheepvaart en scheepsbouw onherroepelijk is! Zullen wij voortgaan (is in de andere Kamer gezegd) met een ja of neen, met een voor of tegen, zonder „ verdere navorsching te „ beslissen over het gewigtigste vraagstuk dat wel ooit „ aan de Kamer is onderworpen geweest; die handelwijze „ zou ik moeten noemen een roekeloos dobbelspel in een „ strijd, waarbij het welzijn van het Vaderland zoo naauw „ en zoo zeer is betrokken." Het heeft alles niet mogen baten, Mijne Heeren! de voorstanders waren talrijk en het zijn de stemmen die tellen. Dit neemt echter niet weg, dat ik tot vestiging mijner overtuiging de gronden heb onderzocht welke door deze zijn aangevoerd, en dan moet ik bekennen dat het er verre af is, dat die mij voor deze voordragten hebben ingenomen. Het is mij voorgekomen dat de voorstanders niet allen even vast stonden in hunne overtuiging; er waren er meer maar ook minder positive onder; op enkele uitzonderingen na, is er minder over den invloed der petitien dan over de petitionarissen gesproken. — Wanneer ik een voorstander dezer wetten, welke men, gelijk daar gezegd is, zou kunnen noemen: „ wetten tot regeling der Vaderlandsche welvaart", hoor zeggen: „ 't is mogelijk (want wie kan in de toekomst lezen?) dat wanneer wij over deze wetten een gunstig of „ een ongunstig oordeel vellen, de uitslag, in welken zin „ ook, niet gunstig in de gevolgen zal werken; maar wij „ moeten uit dezen staat van onzekerheid geraken;" een ander: „ dat men genoeg ingelicht was, want dat het „ petitien gestroomd had, meestal tegen, maar toch ook „ voor de ontwerpen, en dat nu handelaars, reeders, en „ zelfs scheepsbouwmeesters er belang bij hadden dat de „ quaestie werd uitgemaakt"; een derde hoor voorspellen: „ dat, bij niet aanneming der wet, onze reederijen „ in de Atlantische vaart allengs verminderen zullen, terwijl bij aanneming zij zich een ruimer veld zullen ge„ opend zien," maar daarbij voegen: „ in beide gevallen „ zullen zij echter alle krachten moeten inspannen om „ eigen en vreemde concurrentie het hoofd te bieden, „ *daarom moet men later aan de wet niet wijten, wat nu „ reeds bestaat;*" eindelijk een lid voor de wetten zie stemmen, na te hebben verklaard: „ welke gevolgen die „ wetten hebben zullen, wat de toekomst brengen zal, „ kan niemand zeggen" — dan voorzeker, Mijne Heeren, schijnen de zoodanige niet te behooren tot de zeer vaste in hunne overtuiging. De meer positive voorstanders grondden hunne overtuiging op de wetenschap; „ die der staatshuishoudkunde," heeft men gezegd, „ steunt op beginselen die zij als waarheid aanneemt," maar, werd er bijgevoegd, „ zij laat ook uitzonderingen toe, wanneer „ die door de omstandigheden dringend worden gevorderd." Maar, Mijne Heeren, dit is juist het punt in quaestie. In de adressen tegen vele bepalingen dezer ontwerpen, zijn die omstandigheden welke dringend uitzondering van de volledige toepassing der theorie vorderen, aangevoerd, maar die zijn niet onderzocht, veel minder opgelost, en dit deed een lid der andere Kamer zeggen: „ ik heb gehoord ontwikkeling van theorien, maar geen „ enkele wederlegging van een enkel bezwaar. Ik heb „ hooren zeggen: vertrouwt en weest onbezorgd; het „ zijn droombeelden die gij u schept, de tijd zal leeren „ dat als wij deze wetten niet aannemen, handel en „ scheepvaart toch verkwijnen zullen, maar nemen wij „ ze aan, dan eerst zullen ze bloeijen, maar bewijzen „ moeten wij hebben, tegen de talrijke aangevoerde pun„ ten." Die bewijzen, Mijne Heeren, zijn achterwege gebleven, ik heb ze althans nergens gevonden. — Men heeft getracht de waarde der adressen te verminderen door voor te geven, „ dat slechts de tegenstanders zich „ in menigte tot de Kamer gewend, door de voorstan„ ders meest gezwegen hadden." Ik wil gaarne gelooven dat de natie groot vertrouwen in hare vertegenwoordigers stelt, maar ik geloof, dat, indien men van de voorgestelde ontwerpen inderdaad zooveel heil verwachtte, er op het vernemen van zoo groote menigte adressen daartegen, nog veel grooter aantal daarvoor zouden zijn gekomen. Men heeft betwijfeld of de adressanten de wetten, met de daarbij behoorende stukken, wel zouden onderzocht hebben, en gezegd dat men dus geen volledig en onbepaald vertrouwen in die stukken, het zij pro, „ maar bij„ zonder in die contra" moest stellen; — ja men is zooverre gegaan van te beweren „ dat al die adressanten niet even „ goed hunne belangen zouden verstaan." Ik geloof niet, Mijne Heeren, dat dergelijke stellingen of liever gewaagde en onbewezen veronderstellingen, geschikt zijn om door de openbare beraadslaging de openbare meening te vormen, op te klaren, of te regt te wijzen, maar veeleer, dat de bezwaren, in zoovele adressen aan beide Kamers kenbaar gemaakt, door al het tot nu toe daarover verhandelde, niets van hunne kracht hebben verloren, al heeft men ook verklaard de tegenstanders voor zoodanig verslagen te houden, dat zij niet meer te voorschijn treden. — En het is in dezen stand dezer hoogst gewigtige zaak, dat deze Kamer geroepen wordt daarover haar oordeel te vellen, hare stem uit te brengen! Uit hetgeen ik reeds gezegd heb, Mijne Heeren, zal u gebleken zijn dat ik in den strijd, zoo al niet van belangen, althans van meeningen, gewenscht had, dat een grondig onderzoek ons in staat hadde gesteld onze stem met volkomen overtuiging te bepalen, dat dat onderzoek hadde aan het licht gebragt, door welk belang voor- en tegenstanders bestuurd werden, en welk dezer tegenstrijdige belangen in Nederland het meest overeenkomstig zij met het algemeen belang; de andere Kamer heeft van

haar regt tot onderzoek geen gebruik gemaakt; aan deze Kamer is dat regt niet gegeven, en wij moeten derhalve in eene zaak, die door het volle zonnelicht tot zooveel doenlijke zekerheid zou zijn gebragt, bij de onzekere maanschemering der veronderstellingen en waarschijnlijkheden eene beslissing nemen. Ik beschouw de zaak van zulk een overwigtig belang voor geheel de toekomst van het Vaderland, dat ik niet schroom als mijne overtuiging te verklaren, dat ik dezelve in materiëlen zin gelijk stel met eene grondwets-herziening, en dat ik dus, ook met het oog op de afgekondigde en eerlang in werking te brengen kies- en provinciale wetten, waaruit dan die normale vertegenwoordiging moet ontstaan, waarnaar velen zoo lang hebben gewenscht, na de verklaring der tegenwoordige Kamers, dat er noodzakelijkheid bestaat om in onze handelswetgeving wijzigingen te brengen, die wijzigingen zelve gaarne aan de volgende Kamers zou hebben zien overgelaten. Dat wijziging en verbetering in onze tariven en handelswetgeving wenschelijk zijn, Mijne Heeren, heb ik nooit betwijfeld; ik heb in 1845 tegen het bestaande tarief van in-, uit- en doorvoer gestemd, en heb toen en later steeds beweerd dat de wet van 1822 moest worden herzien. Dat de hervorming van de wetgeving in Engeland door onze Regering niet onopgemerkt mogt blijven, wie zal het tegenspreken? Het is dan ook hieraan niet dat ik twijfel, maar wel daaraan, of eene zoo plotselinge, zoo radicale, in zoo vele belangen ingrijpende hervorming, door vele ervaren mannen bestreden, zoo weinig onderzocht, om niet te zeggen zoo vlugtig behandeld, waarlijk mag geacht worden tot heil van Nederland te zullen strekken. Waar onze roeping medebrengt dat heil alleen voor oogen te hebben, mag ik mij door geene andere beschouwingen daarvan laten afleiden; vreemde gunst noch wangunst mag daarbij wegen; het stelsel van sir *Robert Peel* bij de afschaffing der cornlaws in Engeland, moet ook het onze zijn, wij moeten ons alleen afvragen wat hier het belang van Nederland voorschrijft. In dien geest, Mijne Heeren, heb ik deze ontwerpen naar mijn beste weten onderzocht, de adressen voor en tegen overwogen en de beraadslagingen daarover in de andere Kamer gevolgd. Ik zal mij wel wachten, Mijne Heeren, mij in deze uit te geven voor een man van practijk, want ik zou de tegenwerping gereedelijk moeten beamen, dat het hier een geheel nieuw stelsel geldt, waarover de practijk eerst later uitspraak zal hebben te doen; ik heb de veranderingen, welke worden voorgesteld, trachten te toetsen aan hetgeen de ondervinding in den handel verkregen, mij geleerd heeft in het bestaande voor- of nadeelig te zijn; ik heb gepoogd mij de waarschijnlijke gevolgen dier veranderingen zoowel ten voor- als ten nadeele voor te stellen; ik heb mij gevraagd in hoeverre de handelswetgevingen van andere landen, en vooral de nu kort geleden ingevoerde in Engeland, van invloed moeten zijn op eene geheele wijziging der stelsels, zoowel door onze voorvaderen als later bij ons, als den handel bevorderende, althans met het doel om den handel te bevorderen, gevolgd. Wat ik daarvan meen te kunnen beoordeelen, zal ik u mededeelen; veel zal daaraan ontbreken, Mijne Heeren, want dat alles zoo volledig uiteen te zetten als de belangrijkheid der materie zou vorderen, zou mijne krachten verre te boven gaan; maar daarbij zou ik ook door aanhalingen van al wat daarover gesproken en geschreven is, te veel van uwe aandacht moeten vergen. Ik zal dus trachten door de beschouwing van eenige voorname punten, mijne over deze ontwerpen uit te brengen stem te regtvaardigen. Die punten zijn:

1°, de opheffing der bescherming aan de nationale vlag bij art. 4 der wet van 19 junij 1845, als mede bij het daarbij behoorende tarief, verleend;

2°, de gelijkstelling van alle vlaggen met de Nederlandsche, ook in de Overzeesche bezittingen;

3°, de wijziging van het tarief van in- en uitgaande regten van 19 junij 1845;

4°, de afschaffing der scheepvaartregten en der watertollen op den Gelderschen IJssel, als mede van alle doorvoerregten;

5°, het toestaan van Nederlandsche zeebrieven aan buiten het Koningrijk of deszelfs Kolonien gebouwde schepen.

Wat het eerstgenoemde punt betreft, Mijne Heeren, is het waar, dat door tractaten, met onderscheiden Staten, het beschermend regt van 10 per cent ten voordeele onzer vlag reeds werkelijk is opgeheven; niet anders echter, dan op grond van reciprociteit. Ik zal niet ontkennen, dat dit een groot gemak is voor den handel: of daardoor echter een voordeel aan onze scheepvaart is toegebragt, valt zeer te betwijfelen. Wanneer wij dit willen onderzoeken, is het niet genoeg, dat het getal onzer schepen, op die landen varende, zij toegenomen, maar de vraag is, of die toeneming, zoo die plaats had, gelijken tred heeft gehouden met die der gelijkgestelde vlag, en dan is het nog eene andere vraag, of de gelijkstelling al dan niet eenen nadeeligen invloed op de vruchten heeft uitgeoefend. Ik zal u niet vermoeijen met eene menigte van cijfers; die welke in de andere Kamer door voor- en tegenstanders zijn bijgebragt, zijn u bekend; ik zal daaruit maar eene vergelijking, door een voorstander (den heer *de Fremery*, 29 junij) opgegeven, aanhalen; die zegt dat in Nederland, uit Groot-Brittannie zijn ingeklaard:

			waarvan onder Nederl. vlag,		
	schepen	tonnen	schepen	tonnen	
van 1834—1837,	5186	830369	1708	214776	of c. 26 p. ct. der tonnem.
» 1838—1841,	6726	1164050	2000	241320	» » 21 »
» 1842—1845,	7440	1201643	2263	259865	» » 21⅗ »
» 1846—1849,	8618	1454570	2612	276768	» » 19 »

dat uit Nederland in diezelfde tijdvakken naar Groot-Brittannie zijn uitgeklaard:

			waarvan onder Ned. vlag,		
	schepen	tonnen	schepen	tonnen	
van 1834—1837,	4519	638967	1558	199522	of c. 31¼ p. ct. der tonnem.
» 1838—1841,	5367	767119	2379	266281	» » 34¾ »
» 1842—1845,	4844	826851	2088	229050	» » 28 »
» 1846—1849,	7322	1236929	2861	287969	» » 23¼ »

Hieruit blijkt dat de vaart van en naar Groot-Brittannie van 1834 tot 1846 gestadig is toegenomen, doch tevens dat de verhouding van die toeneming niet in het voordeel is van de Nederlandsche vlag, want haar aandeel daarin was bij den invoer der eerste vier jaren tegenover dien der laatste van 26 tot 19 per cent der tonnenmaat verminderd, en bij den uitvoer van 31¼ tot 23¼ per cent, terwijl de daartegenover staande vermeerdering aan de Engelsche schepen is toegevallen; maar wij moeten niet vergeten dat deze verhouding nog zeer aanmerkelijk kan verergeren: nu hadden wij alleen te kampen tegen de Engelsche vlag, maar die wordt thans aan alle elders gebouwde schepen verleend; de kampstrijd zal dus zoo veel te moeijelijker worden, de toeneming van in- en uitvoeren heeft hare eigenaardige grenzen; de concurrentie zal onbeperkt worden; die het goedkoopst bouwt zal die het langst uithouden en eindelijk overwinnaar blijven; onze schepen zullen natuurlijk, zoo lang zij maar varen kunnen, tegen steeds dalende vrachten moeten varen, maar kunnen zij er dan geen bestaan meer in vinden, dan zal men te laat onze reederijen zien vervallen, en daarmede al die tallooze bedrijven, wier bestaan daaraan verbonden is. Men heeft uit die vermeerdering onzer vaart op en van Groot-Brittannie, na het gelijkstellen der vlaggen, mijns inziens ook de verkeerde conclusie getrokken, dat de vrees welke men zich omtrent de zoutvrachten, vroeger zoo zeer bevoordeeld, had voorgesteld, bij de uitkomst was gebleken ijdel geweest te zijn; want het is bekend, Mijne Heeren, dat die vrachten van *f* 310 tot op *f* 120 zijn gevallen door de concurrentie, en dat die vaart dan ook thans genoegzaam geheel in Engelsche handen is gekomen. Ik ben geen onbepaald voorstander van handelstractaten, maar het is er nog verre af, dat alle natien als het ware zich tot één gezin zouden vormen; daartoe zijn èn hare zienswijze èn hare belangen nog te zeer uiteenloopend, en in dien toestand ben ik er dus nog minder voor om bij eene wet als deze zoo maar alles te geven, zonder te weten wat wij daartegen ontvangen zullen. Ik geloof dat wij ons bij de uitkomst bitter zouden kunnen bedrogen vinden, en dat het voorbehoud van het regt van wedervergelding, wanneer het eens op de toepassing aankwam, de Regering in groote moeijelijkheid zou kunnen wikkelen; ik geloof dus dat tractaten met die Staten, waarmede wederkeerige belangen daartoe aanleiding kunnen geven, voor alsnog te verkiezen zijn, vooral sedert de bepaling der Grondwet, dat die door de Vertegenwoordiging moeten worden bekrachtigd; want ik vraag het u, Mijne Heeren, wat zullen de gevolgen zijn voor Nederland, als de gelijkstelling bij de wet als grondslag wordt aangenomen tegenover die natien welke dat principe verwerpen, dat ik mij voorstel dat zeer wel het geval kan zijn met Frankrijk, Spanje, Portugal, en misschien nog andere? Ik noem deze bij voorkeur, omdat het naar mijn gevoelen welligt juist die zijn, waarmede wij in geval van gelijkstelling der vlaggen met de minste vrees, zoo niet het meeste nut zouden kunnen concurreren. Men heeft beweerd dat de zoogenoemde kleine vaart de bescherming niet behoefde, omdat zij die in de indirecte vaart buiten 's lands toch niet geniet; maar ik geloof, Mijne Heeren, dat juist het voordeel dier vrachten, waarop zij de bescherming geniet, bijv. op de granen, haar in staat stelt om nu en dan eene minder voordeelige reis te doen, en alzoo het een en ander dooreenslaande haar nog zeer te stade komt; een bepaald onderzoek had ook dit tot klaarheid kunnen brengen.

Eene andere omstandigheid, welke niet dan nadeelig op de kleine vaart moet terugwerken, is de wijze waarop de gelijkstelling der vlaggen wordt voorgesteld, namelijk door eenvoudige intrekking der voordeelen aan de nationale vlag toegekend, waardoor dus het geheele tarief van 10 per cent wordt verhoogd en de regten van enkele artikelen daarenboven worden verdubbeld, en dat op hetzelfde oogenblik waarop men den doorvoer geheel vrijstelt en de watertollen opheft! Het stelsel onzer voorvaderen — en ik kan nog niet zien, dat zij de belangen van den handel zoo veel minder goed inzagen — was den eigen handel te bevoordeelen boven den doorvoerhandel. Verandering van omstandigheden, tractaten van Weenen en Mainzer conventien hebben ons, ik beken het, uit de positie gerukt van onze eigen zaken naar eigen zin en meeste voordeel te kunnen regelen; met het jusqu'à la mer, kunnen wij dat vroeger stelsel niet zoo streng meer volhouden, maar dat is geen reden om het om te keeren, en nu bij voorkeur den doorvoer geheel van alle banden te ontslaan en den eigen handel daarentegen zwaarder te belasten. Er is veel gesproken van de bekende propositie door prins *Willem IV*, in 1751 ter Vergaderinge van Haar Hoog Mogende en Haar Edele Groot Mogende ingediend, maar het komt mij voor dat over het hoofd is gezien wat daarvan eigenlijk de strekking was; er staat toch uitdrukkelijk bij, Mijne Heeren, dat die is gedaan, „ tot redres en verbeteringe van den „ Koophandel in de Republicq," maar niet tot regeling van de belangen der scheepvaart; daarbij stond het bevorderen van den handel op den voorgrond, en werd de welvaart van de scheepvaart als een gevolg van die van den handel beschouwd. Daarin wordt gesproken van „ de eenige middelen om de commercie hier te lande „ wederom te doen herleven, de commercianten in staat „ te stellen om tegen anderen te kunnen negotieeren, en „ den koophandel naa deze landen toe te trekken; hoe„ zeer het welvaren en de prosperiteit van de Republicq „ bevordert wordt en hoe het alle middelen van bestaan „ voor de inwoners doet floreeren, als men het transport „ van vreemde waaren en koopmanschappen over deeze „ provincien bevordert; als men de commercie die voor „ de Republicq voordeelig is zoude definieeren, in zoo„ verre het den zeehandel aangaat;" zoo leest men daar verder, „ zoo kan men met regt zeggen, dat dezelve „ alleen bestaat in het verhandelen en wederom uitzenden „ van ingebragte vreemde waaren en koopmanschappen; „ dezen handel is het derhalven, die altoos op het oog „ moet gehouden, en door alle middelen van ontlasting, „ faveur, encouragementen en faciliteiten moet bevorderd „ worden. Want wat voordeelen trekt de Republicq „ van een negociant, die zijne waaren direct van de eene „ vreemde plaats naar de ander, en niet over deze pro„ vincien laat komen? Wat nut doet het aan het land „ dat een koopman de producten van het Noorden en de „ Oostzee direct van daar na de havens van Vrankrijk „ enz., en wederom van daar direct na de eerste plaatse „ zend? immers geen, ja, in het geheel niets, als hij „ tot dat transport een vreemd schip gebruikt, dat alleen „ maar van het geval afhangt."

De scheepvaart heeft zekerlijk veel relatie met den koophandel, maar, zoo als ook in dat stuk wordt gezegd, een land kan veel scheepvaart en reederijen, zonder eenige commercie hebben, deze werd dus daarbij op den voorgrond gesteld, en de slotsom was: „ dat men ver„ trouwde buiten eenige contradictie te mogen stellen, „ dat de regten en lasten moesten verminderd en verligt „ worden," en dat daarbij eene lange lijst gevoegd werd van goederen, die geheel vrij van inkomende regten zouden worden gesteld, dat is naar mijn oordeel juist het tegenovergestelde van hetgeen ons thans wordt voorgedragen, 't welk ik, in plaats van eigen handel bevorderend, als eigen handel bedervend beschouw; want even als in 1751 is het ook thans niet tegen te spreken: „ dat het vrijstellen van die waaren welke hier binnen„ komende, gesorteerd, gezift, en daarna wederom na „ buiten gezonden worden, aanleiding geeft om de in„ dustrie van den handelaar te doen werken", evenzeer als de vrije invoer van zoodanige waren: „dewelke zonder „ hier verwerkt of gesorteerd te worden in natura we„ derom naar buiten gaan, aan den koopman aanleiding „ geeft om daarvan bij overvloedige gewassen alhier „ magazijnen op te rigten, waardoor, wanneer in het „ vervolg eenige schaarsheid ontstaat, de vreemdeling „ deze waaren bij ons tot minder prijs kan inkoopen als „ ter plaatse van deszelfs product." Ik zal niet verder uitweiden, Mijne Heeren, over het groot belang voor een land als het onze, om door alle middelen te trachten de stapelplaats te worden van de producten van alle werelddeelen; dat zal door verlaging, niet door verhooging van regten worden bevorderd, maar vooral niet door het aanmoedigen der scheepvaart niet naar, maar voorbij onze havens, dat mij brengt tot het tweede punt, de gelijkstelling van alle vlaggen met de Nederlandsche, ook in de overzeesche bezittingen. Ook hierin, Mijne Heeren, kan ik niet anders zien dan, zonder onderzoek naar de gevolgen, het blindelings navolgen der Engelsche uitnoodiging, en wat zal ik daarover in 't midden brengen, Mijne Heeren? Ik wil niet zeggen wat daarover in de Belgische Kamer is gezegd: „le libre échange est un piège „ tendu par l' Angleterre à la bonne foi du continent", maar voor zeer waar houde ik wat daarop volgde, „ la „ liberté sans l'égalité, c'est le droit du plus fort." Ik moet rondborstig erkennen, dat ik de gronden waarop eene zoo plotselinge, zoo geheele omkeering van geheel ons stelsel, omtrent de verhouding van het moederland tot de kolonie rust, niet heb kunnen opsporen; die verhouding vóór en na de oprigting der Nederlandsche Handelmaatschappij, is natuurlijk geheel van aard veranderd. Eene schets slechts van hetgeen voor dien tijd bestond en nu bestaat, zou het bestek, dat ik mij in deze Vergadering veroorloven mag, te verre overschrijden. Ik zal u dus niet herinneren hoe die oprigting door den handelsstand, wien dat ruime veld ter bearbeiding daardoor als het ware gesloten werd, aanvankelijk werd begroet: waar het algemeen belang sprak, moesten de bijzondere belangen zwijgen. Ik zal hier ook niet als lofredenaar van den oprigter optreden, de geschiedenis zal hem misschien meer regt doen wedervaren dan hem van den tijdgenoot wedervoer, maar dit is zeker en zal niet ligt worden wedersproken, dat het Vaderland daarvan rijke vruchten heeft ingeoogst en nog plukt. Ware dit zoo niet, Mijne Heeren, geen naijver zou er door zijn opgewekt; zouden wij er misschien nog aan twijfelen of dit het geval is? Ik zal niet onderzoeken, Mijne Heeren, of het bezit, het behoud en de wijze van ontginning van dien kostelijken bodem, strookt met de lessen der wetenschap, maar de praktijk, wanneer ik de vruchten aanschouw, het zij ik het oog wende naar de schatkist of naar zoo vele takken van nationaal bestaan welke daardoor worden gevoed, waarschuwt om dien grond niet te verwaarloozen, dien veeleer met zorg te bearbeiden, en dat werk aan geene vreemde handen toe te vertrouwen. Hebben wij gebrek aan arbeiders? Immers neen; waarom zouden wij dan de hulp van anderen inroepen, alleen omdat anderen ons vrijheid geven ook bij hen te komen werken? De oprigters der maatschappijen van landbouw zouden het ons euvel duiden, Mijne Heeren, indien wij hen niet voor mannen van wetenschap hielden; dezer dagen zag ik als een gelukkig gevolg hunner bemoeijingen vermelden, dat sedert eenigen tijd zooveel minder vreemde grasmaaijers dat werk kwamen verrigten, omdat ons werkvolk dat zelf had aangeleerd; zou dan de wetenschap anders voor de kolonien dan voor ons Land zijn, en het een voordeel noemen dat vreemden ons daar het gras voor de voeten weg maaiden? en dat is het wat er voor den handel, en voor de scheepvaart en gevolgelijk voor den scheepsbouw van die gelijkstelling wordt gevreesd, en naar mijn inzien niet zonder grond. Wij moeten toch niet voorbij zien, Mijne Heeren, dat het kleine Nederland met het zoo productive Java commercieel in geen gewonen toestand verkeert. De gewone handel tusschen de onderscheiden volkeren is ruil. „Les marchandises sont payées par des „ marchandises," zegt *Say*, en hij voegt er bij: „il faut, „ pour que les commerçans trouvent leur compte à faire „ le commerce, que les importations surpassent en valeur „ les exportations. Dans tout état, plus les producteurs „ sont nombreux et les productions multipliées, et plus les „ debouchés sont faciles, variés et vastes. Dans les lieux „ qui produisent beaucoup, se crée la substance avec „ laquelle seule on achète, *la valeur*." Wat produceert nu ons land, waartegen wij de rijke producten van Java zouden kunnen inruilen? Weinig, Mijne Heeren, of liever bijna niets; volgens de wetenschap hebben wij daarmede dus maar weinig handel te drijven, daar evenwel handel voor ons behoefte is, heeft men om dien ook zonder ruilmiddel van eigen product mogelijk te maken, eenen, ik beken het, buitengewonen of, zoo als sommigen het noemen, abnormalen staat van zaken daargesteld, misschien in strijd met de theorien, maar niet zonder voordeel in de practijk. Men heeft aan andere meer productive natien overgelaten te voorzien in de behoeften onzer bezittingen in andere werelddeelen, waarvoor onze eigen productie te kort schoot, maar om die bezittingen niet geheel van het Moederland te vervreemden, om daarvan meer voordeel voor onzen handel en scheepvaart te trekken dan door het ruilen van eigen producten alleen te verkrijgen ware geweest, heeft men zich door tractaten als anderzins voordeelen voorbehouden, waardoor in het gebrek dier eigen producten werd te gemoet gekomen. Volgens het axioma in handel, dat wie de uitvoeren heeft, ook meester is van de retouren, zouden wij volgens den natuurlijken loop der zaken voor weinig uitvoer, maar weinig retour te wachten gehad hebben; deze echter als voordeelig beschouwende, hebben wij ons een deel van die voor anderer uitvoer

verzekerd. Die toestand moge vreemd schijnen, wij zijn echter de eenigen niet, welke dien hebben daargesteld; Engeland zelf heft die nog maar gedeeltelijk op. In wiens voordeel zal bij ons het op eens en geheel verlaten van dien weg strekken, Mijne Heeren? Ik zou wenschen te kunnen zeggen tot voordeel van onzen handel en ten gevolge daarvan ook van onze scheepvaart, maar ik vrees dat eene niet verre verwijderde toekomst al ras het tegendeel zal bewijzen; ik ben niet zoo zeer beducht voor de concurrentie van in Groot-Brittannie gebouwde schepen, wanneer overigens onze omstandigheden met die van dat Rijk maar eenigzins gelijk stonden, maar dat is het geval niet. Het zal toch wel geen betoog behoeven, dat hij die, naar welk land ook, uitvoer heeft, de retouren tot minder vracht kan aanbrengen, dan wanneer hij de vracht heen en terug moet dragen, zonder nog eenig avans op de uitgevoerde goederen in rekening te brengen. Wanneer wij nu de uitvoeren op Java van Engeland, tegen die van Nederland vergelijken, dan zal het antwoord op de vraag aan welke zijde ten deze het voordeel is, niet twijfelachtig zijn; in dit opzigt staan wij dus bij gelijkstelling, zelfs met de Britsche schepen, reeds niet gelijk, maar door het verleenen der Engelsche vlag ook aan vreemde minder kostende bodems, wordt immers ook in die vaart de concurrentie onberekenbaar vermeerderd? Men spanne alle krachten in om aan die concurrentie het hoofd te bieden, de prikkel daartoe zal zeker sterk zijn, maar ik geloof niet dat er een prikkel bestaat, sterk genoeg om het onmogelijke mogelijk te maken, en wordt die onmogelijkheid door de uitkomst bevestigd, weg is dan die schoone handelsvloot, die roem van ons Land, en wie berekent de schatten, welke daarmede verloren gaan en die tallooze takken van arbeid die daardoor worden bedreigd! — Onzen handel, zeide de Minister van Financien, kunnen wij door dwangmaatregelen niet meer tegen concurrentie beschermen; wij hebben in dien handel met de vrije concurrentie te kampen, die wij niet vrijwillig op ons nemen, maar die ons opgelegd wordt. Dit spreek ik niet tegen, Mijne Heeren; ik heb reeds betoogd, dat de handel door onze voorvaderen, op wier handelingen ik, naar de uitkomsten te oordeelen, meen niet zoo laag te mogen nederzien als de Minister van Financien (zitting 3 julij), steeds op den voorgrond werd gesteld, en dat geloof ik thans nog in ons welbegrepen belang te zijn; maar zal dan het belang van den handel door deze maatregelen worden bevorderd? Dit betwijfel ik, Mijne Heeren. Het belang van den handel brengt toch mede, dat zich bij ons, zooveel mogelijk, een stapel vestige van de producten van alle werelddeelen. „Hoe meer hier naar toevloeit," zeide een lid der andere Kamer, „des te rijker worden wij," en ik zeg hem gaarne na, „met vreemde schepen, goed, met eigen nog beter." Met eigen schepen dus nog beter dan met vreemde, maar altijd de goederen tot ons trekken, dat moet het doel zijn. In den aanvoer onzer Oostindische producten deelt de zoogenaamde kleine scheepvaart niet, maar daar die aanvoeren oneindig onze consumtie te boven gaan, vindt die vaart ook haar voedsel in de uitvoeren van dat meerdere. Maar, Mijne Heeren, een niet onaanzienlijk deel van dat meerdere, ik heb het reeds opgemerkt, komt niet natuurlijk, maar kunstmatig naar onze markt. Ik bedoel hier speciaal het product van de particuliere cultuur op Java; veel daarvan dat tot retour van vreemden invoer aldaar dient, wordt thans om het differentieel uitvoerregt op de vlag met Nederlandsche schepen herwaarts geconsigneerd, en werkt met de gouvernements-producten tot daarstelling der markt alhier mede. Nu zegt de Minister wel: „waar Engeland door de voor„dragt van het vrijgevig stelsel tracht eene stapelplaats „in zijne havens te vestigen, daar stel ik hetzelfde „systeem voor," maar ik vrees, Mijne Heeren, dat, in plaats van daarmede dat doel te bereiken, het gevolg zal zijn dat wij den stapel onzer koloniale producten zullen zien verminderen. Ik spreek hier niet met het oog op de memorie van toelichting, waarin de Minister van Financien, alléén sprekende, het als noodzakelijk verklaarde dat alle differentiële regten in de Overzeesche bezittingen, zoowel bij in- als uitvoer, ten gevolge van zijn stelsel, zouden moeten verdwijnen (blz. 11). De memorie van antwoord, waarin de Minister van Kolonien medespreekt, wil ik als gerustgestelleud daaromtrent aannemen. Maar zelfs van de veronderstelling uitgaande, dat de differentiële regten aldaar blijven bestaan, zullen die immers van de vlag worden overgebragt op de bestemming, en zal dus de oorzaak van zelve vervallen waarom voor vreemde rekening de goederen in Nederlandsche schepen naar de Nederlandsche markt werden vervoerd? Die goederen nu zullen bij gelijkstelling der vlag in de Oostindiën vooreerst tot minder vracht kunnen worden vervoerd, omdat een schip, dat aldaar beladen is aangekomen, tot minder vracht terug kan varen; onze schepen zullen dus die vrachten verliezen. 2.° In eene onzer havens binnenkomende, zullen die goederen aldaar wel pro forma moeten worden gelost, om het certificaat tot restitutie of afschrijving van het differentieel regt op de bestemming te erlangen, maar het naar hier ter verkoop consigneren zal wel in de meeste gevallen vervallen, en die goederen zullen dus den stapel alhier niet helpen vermeerderen, omdat 3°, de eigenaar, na het bekomen van het certificaat van opslag, die dadelijk weêr kan inladen, en, even als thans met de koffij van Brazilië, de suiker van Cuba enz., van Cowes of Cork geschiedt, die ladingen van Brouwershaven, Vlissingen of Ter Neuze, zeilende naar elders, zal veilen. Nu moge de groote meerderheid der producten door de gouvernements-aanvoeren aan onze markt verzekerd blijven, die markt zal, van den toevoer der producten van particuliere cultuur verstoken, den invloed van die nieuwe concurrentie niet kunnen ontgaan; die markt zal derhalve niet kunnen blijven wat zij thans is, de regelmarkt, omdat men die vastheid zal missen, welke de periodieke veilingen der Handel-Maatschappij daaraan geven. Was gemiddeld maar een cent daling op eenig artikel, de koffij, daarvan het gevolg, dan weet men, Mijne Heeren, van welken invloed dat is op het batig slot der koloniale remiserekening; ik zie hier in 't vooruitzigt dus nadeel voor de groote zoowel als de kleine vaart, nadeel voor den commissie-handel, nadeel voor de directe inkomsten van den Staat. Maar uit die gelijkstelling der vreemde vlag met de Nederlandsche, mits hier te lande de goederen lossende, ontstaat, mijns inziens, nog een belangrijk nadeel voor onze inlandsche fabrieken; hare fabricaten toch worden in de kolonie door een differentieel invoerregt beschermd, terwijl vreemde schepen, retouren van daar naar vreemde landen inladende, mede aan differentieel invoerregt zijn onderworpen. Het doel dezer bepalingen is tweeledig, namelijk onze fabricaten tegen de vreemde concurrentie te ondersteunen en de goederen naar onze markt te lokken. Ik heb het reeds aangetoond, Mijne Heeren, dat de vreemde schepen, beladen uitgegaan, tot lager vracht kunnen terugvaren; dat zij in 't vervolg naar Nederland komende, het differentieel regt van uitvoer van Java zullen ontduiken, door de lading in eene der buitenhavens te lossen of over te laden, behoeft geen betoog; dat zij daartoe door hun eigenbelang gedwongen worden, spreekt van zelf, zij sparen daardoor toch een aantal onkosten van kanalen als anderzins en nemen met minder kosten de lading weder in of verschepen die van daar naar die havens, waar in den regel de beste prijzen te maken zijn. Nu is het dunkt mij zonneklaar, dat al dat voordeel komt ten bate van het op Java ingevoerd vreemd fabricaat, en het differentieel invoerregt daarop alzoo met zooveel wordt verminderd; onze fabrikanten zullen daardoor een goed deel der tot hiertoe genoten bescherming missen en de bepaling van het nieuwe art. 5, in ontwerp A, dat mij voorkomt in hun voordeel te zijn bedacht, zal dat kwaad niet voorkomen. Ten bewijze hiervoor, Mijne Heeren, heb ik hier voor mij liggen twee berekeningen van uitvoeren van Engelsche manufacturen naar Java, benevens die van daarvoor ingekochte retouren van suiker met vreemd schip naar Nederland geconsigneerd en aldaar verkocht; de eerste op den bestaanden voet, dus met betaling van het differentieel regt, de andere onder de gelijkstelling der vlag, dus zonder dat regt. Voor beide heeft men genomen 1000 stukken, kostende 10 shillings of *f* 6 met 3% assurantie *f* 6,180. Vracht naar Java is in het retour begrepen, waar die op *f* 145 is berekend.

Voor het provenu der eerste, na aftrek van 5 % commissie, 2½ % del credere, 25% regten met 5 % additioneel is ingekocht 400 pikols suiker a *f* 14⅛ met 2½ % commissie voor inkoop, en daarbij 6 % uitgaande regten met 5 % additioneel.

Van den verkoop alhier a *f* 36 is afgetrokken de vracht a *f* 145 met 15 % inkomende regten a *f* 1 met 13 %, voorts assurantie, havengeld, courtagie en verdere onkosten van ontvangen, afleveren, enz.

Voor het provenu der andere zijn tot denzelfden prijs verkregen 425 pikols suiker, uit hoofde hierop de 6 % uitgaande regten met 5 % additioneel daarvan niet betaald zullen worden (bij gelijkstelling) en alhier tot denzelfden prijs als de andere verkocht, is de uitkomst dat dit laatste retour ruim 10 % meer dan het eerste opbrengt. Dat voordeel is dus voordeel op de uitgevoerde manufacturen; en nu vraag ik u, Mijne Heeren, is dat geene vermindering bijna gelijk staande met de afschaffing van het differentieel regt, dat ten voordeele onzer inlandsche manufacturen in Indië is daargesteld? Men zal mij misschien beschuldigen van freetrader, protectionist te worden, Mijne Heeren, dat is echter het geval niet, ik was nimmer een voorstander van de daarstelling van fabrieken, die niet anders dan door kunstmiddelen kunnen worden staande gehouden, maar zij bestaan nu eenmaal en geven aan duizenden in meer dan één onzer provincien arbeid; zij concureren nu reeds met moeite; wat zal het zijn wanneer die concurentie nog bezwaarlijker wordt, zullen al die handen ander werk vinden en daarvoor geschikt zijn, of zullen zij het brood dat de kolonie Java hun gaf, verwisselen tegen dat van de kolonien van Weldadigheid?

En wat zijn nu de equivalenten die men ons voorspiegelt, Mijne Heeren?

1.° De toelating onzer schepen in de vreemde kolonien,
2.° De afschaffing der differentiële regten op onze koloniale producten, wanneer die uit Nederland worden ingevoerd.

Die toelating in de vaart op vreemde kolonien wordt, naar ik vrees, te breed als voordeel uitgemeten. Wij genieten dat voorregt sedert den aanvang van dit jaar op de Engelsche, Mijne Heeren. Er is eene lijst medegedeeld van 27 schepen welke voor Engelsche rekening zijn bevracht; ik zal die niet geheel nacijferen, ik geloof dat er, te huis komende, wel onder zullen zijn die beter hadden gedaan te huis te blijven; het is niet te verwonderen dat bij het aantal onzer Oostindievaarders, die vooral in den aanvang van dit jaar zoo weinig uitzigt hadden om of door de Handel-Maatschappij te worden bevracht, of op avontuur naar Java zeilende, aldaar vracht te vinden, de lust werd opgewekt om eene proef van die bevrachtingen van Engeland uit, te nemen. Onder deze zijn er slechts zeer enkele met stukgoederen, verre de meeste met steenkolen, geen enkele, zoo verre mij bekend is, voor heen en terug bevracht; de voor- of nadeelige afloop zal daarvan afhangen of die schepen eene terugvracht zullen vinden, hetgeene thans van Java nog het geval kan zijn om het differentieel regt op onze vlag; maar dit, zoo als ik reeds aantoonde, bij aanneming van deze ontwerpen vervallende, vervalt ook dat uitzigt; en wat kunnen wij uit de Engelsche kolonien terugvaren? de lading uit, is niets voor onze rekening, want wij hebben geene uitvoer-artikelen derwaarts; hoe zullen wij dan de retouren krijgen om daarvan de stapelplaats in onze havens te vestigen? Men behoeft geen practicus in den handel te zijn, Mijne Heeren, om het hersenschimmige hiervan te begrijpen. Eene bevrachting met landverhuizers naar Australië behoort zeker onder de voordeeligste, mits zich de bekende handelwijze met de *Delta* niet herhale, want dan voorzeker zullen onze reeders ook daartoe weinig lust gevoelen. Maar zullen die nu aanleiding geven om in het retour eene lading koperërts of wol aan onze markt te brengen? Dit is immers ondenkbaar.

De meeste der van hier bevrachte schepen werden, zoo als ik zeide, met steenkolen beladen; wanneer de exploitatie van dit artikel zoowel op Borneo, van waar het reeds aan de fabrieken op Java geleverd wordt, als op Laboan, maar blijft toenemen, zoo als tot nu toe, dan zullen die bevrachtingen niet van langen duur zijn, maar daarbij zal de reederij ook niet veel verliezen, als ik de rekening inzie over de vracht van een onzer groote schepen (de *Admiraal Zoutman*), groot 360 lasten, met circa 31 keel steenkolen van Newcastle naar Hongkong gezeild; wanneer dat schip na eene reis van zes maanden op Java aankomt, rekent de reeder van die vracht p. m. *f* 6000 te zullen overhouden, waarvan echter de onkosten te Hongkong, welke hem onbekend zijn, nog zullen afgaan, en dan moet met het overschot de intrest van het kapitaal en de slijtagie van het schip en tuig worden bestreden! Ik spreek niet tegen, Mijne Heeren, dat velen én door de gouvernements premie van aanbouw, én door de in den beginne zoo hooge vrachten voor de Handel-Maatschappij, zijn rijk geworden; maar ik geloof ook dat van deze bevrachtingen, welke men als compensatie voor het verlies van die van Java aanbiedt, het tegendeel te verwachten is. Onze handelsvloot is daargesteld en, even als onze vaart op onze overzeesche bezittingen, onderhouden door buitengewone middelen. In dit opzigt stonden wij met Engeland gelijk, want voor dat Land is het gevolg der navigatie-acte geweesr, dat het eene koopvaardijvloot verkregen heeft, welke de gezamenlijke sterkte van die van het overige Europa overtreft; maar Engeland bezit daarenboven natuurlijke voordeelen die wij missen, namelijk steenkolen, ijzer, koper en tinmijnen; daardoor is het in staat gesteld om menschenkracht door stoomkracht te vervangen en manufacturen te vervaardigen, welke nergens zoo goedkoop kunnen voortgebragt worden. Het bewijs hiervan levert de handel van Engeland met de Vereenigde Staten; niemand zal aan de Amerikanen ondernemingsgeest, verstand en geldelijke middelen betwisten, en evenwel Amerika, na zijne ruwe katoen naar Engeland te hebben verzonden, ontvangt van daar terug het grootste gedeelte der kleedingstoffen voor zijne bevolking, en dat niettegenstaande de vreemde manufacturen met inkomende regten van 25 tot 30 pct. zijn belast. Evenzoo is het met den handel van Engeland met Duitschland, waar het, niettegenstaande het aantal daar aanwezige fabrieken, den nijveren en zuinigen geest der Duitschers, en de beschermende regten van het Tolverbond, jaarlijks enorme quantiteiten garen en geweven manufacturen invoert. En hoe is het met Nederland, België en Frankrijk? Bijna geheel ons gewas van vlas, en een goed gedeelte van dat van België en Frankrijk, wordt naar Engeland uitgevoerd, en al deze Landen ontvangen daartegen jaarlijks aanzienlijke hoeveelheden vlas-garens uit Engeland terug; het is duidelijk, Mijne Heeren, dat Engeland in het fabriekwezen de concurrentie van geene andere natie te vreezen heeft, en dat het de aanzienlijkste handelsvloot der wereld bezit; wat het nog wenscht, is nog ruimer debouché voor zijne manufacturen; daarvoor heeft het zich reeds menige opoffering getroost. Het hoofddoel der wijziging in zijne graanwetten was immers geen ander dan om door verlaging der werkloonen, de concurrentie gemakkelijker te maken zoowel op Amerika als op het Vasteland. Sir *Robert Peel* toch had gezegd: „*let an Englishman live as cheap as a German and he will produce as cheap.*" De uitkomst heeft hier echter niet aan beantwoord, want de werkloonen zijn in de fabrieksteden niet verminderd; de oorlog in China heeft de markten van dat onmetelijk Rijk voor de Engelsche producten geopend, maar nog meerdere uitwegen en vooral terugvracht voor zoo geldswaardige uitzendingen verlangt Engeland. Om dat doel te bereiken, stelt het zich nu aan het hoofd der liberale beginselen, en het komt mij voor dat het vooral Nederland, Frankrijk en Spanje zijn, welke worden uitgenoodigd daarin te volgen. Ik geloof, Mijne Heeren, te hebben aangetoond, dat Engeland daarbij alles te winnen, niets te verliezen heeft; het zou daardoor zijne uitvoeren vermeerderen en zich dus van de koloniale producten dier landen in retour verzekeren. Volgen deze Staten het nieuwe Engelsche stelsel niet, dan is het te voorzien dat het van korten duur zijn kan, want dan zou alleen het nadeel van de concurrentie der Noordelijke Natien, die beterkoop varen kunnen, er het gevolg van zijn; gaan wij in het navolgen voor, dan zullen wij altijd, maar vooral nu er geen de minste reserve in de wet is gemaakt zoo als in art. 22 der Engelsche wet, moeijelijk kunnen terugtreden, en dan zal met den tijd, naar ik vreeze, met Java gebeuren wat wij in Cuba zien plaats hebben, van waar op een uitvoer van ruim 995,000 kisten suiker in 1848 slechts 151,700 kisten naar het Moederland werden verscheept, even zoo veel naar Groot-Brittannie en 190,000 naar Cowes. Hadden wij in ons Land gelijke waarde ten uitvoer als Engeland, wij behoefden de Engelsche concurrentie bij ons in dit opzigt niet te vreezen, maar boven en behalve het gebrek aan uitvoer naar de Engelsche kolonien, zouden wij van daar nimmer eenig artikel voor onze markt met eenig goed vooruitzigt kunnen halen. De differentiële regten toch in Engeland op koffij, suiker, cacao, enz. blijven bestaan, en de invloed daarvan op de prijzen in de kolonien zelve, maakt dit onmogelijk; terwijl even zoo aanvoeren van hier, zoo wij die al voor de Engelsche kolonien hadden, aldaar 25 % meer regten zouden moeten betalen, dan die van Groot-Brittannie komende of aldaar in transit geladen.

Wil men nu die in Engeland bevrachte schepen als voordeel in rekening brengen, dan moet men daartegen niet vergeten dat het nieuwe stelsel aldaar in werking is, doch bij ons nog niet, en zich dan vragen hoe groot het aantal in datzelfde tijdvak geweest zou zijn, dat van Java de retouren aan onze schepen betwist zoude hebben, bijaldien deze wetten te gelijker tijd waren tot stand gebragt. Ik durf niet gissen, Mijne Heeren, hoeveel onzer schepen jaarlijks voor die retouren werden gebezigd, maar dit is zeker, dat de reederijen beter zullen staan bij ééne terugvracht met producten van Java, dan bij drie met steenkolen naar Hong-Kong of Aden. Neen, Mijne Heeren, de toelating onzer schepen in de Engelsche kolonien biedt geen equivalent aan voor hetgeen wij door de voorgestelde meerdere vrijgevigheid in de vaart op Java te verliezen hebben. Overal wapent men zich tegen het communisme, Mijne Heeren, dit komt mij voor eene communisme op groote schaal, waar wij vrijwillig veel geven om niets te ontvangen; ieder individu exploiteert zijn eigendom tot zijn meeste voordeel; wij mogen ons Indië beschouwen als het duur gekochte eigendom van het gansche Nederlandsche Volk, laat dat dan ook door en voor hetzelve worden benuttigd, en waarom zouden wij dat niet kunnen, Mijne Heeren? Om politieke redenen, uit vrees misschien voor represailles? Ik vind in de Engelsche acte daarvoor geen grond, ik geloof niet dat bij de toepassing daarvan de bedoeling is om be-

staande tractaten te vernietigen, noch om de koloniale belangen geheel met die van het Moederland te vereenzelvigen, en wat mij daarin versterkt, is het antwoord van den Minister van Kolonien op eene interpellatie van sir *Robert Peel*, „dat het niet in Zijner Excellenties bedoeling lag, zich met de regten van vreemde Natien, „voor zooveel die door tractaten verzekerd zijn, in te „laten." Daarvoor bestaat derhalve, mijns inziens, geen vrees, en ik geloof dus dat wij zeer goed het vrijgevig stelsel der gelijkstelling kunnen volgen, zonder dat op de kolonien toe te passen, daar onze wederkeerige regten aldaar door het tractaat van 1824 geregeld zijn.

Dat de afschaffing der differentiële regten op onze koloniale producten, wanneer die uit Nederland worden aangevoerd, geen equivalent is voor de vrije toelating op Java der schepen van Landen waar dat stelsel bestaat, en die geene kolonien bezitten, zal, mijns inziens, wel geen betoog behoeven; dáár toch zijn die regten met het doel gelegd om de vaart op andere kolonien aan te moedigen. Voor zoo verre hunne uitvoeren hen daartoe in staat stellen, zullen de directe retouren altijd beter koop als onze indirecte toevoeren te staan komen; beiden worden door deze voordragten te zeer aangemoedigd om van dat voorbehoud veel compensatie te kunnen verwachten. Landen, welke zelve kolonien bezitten, zullen voor eigen consumtie den aanvoer hunner koloniale producten blijven beschermen, zoo als voortdurend en vrij natuurlijk in Engeland geschiedt; welk voordeel er dus voor ons in zoude gelegen zijn om onze koloniale waren van hier niet in consumtie, maar aan de markt in Engeland te mogen brengen, betuig ik niet regt te begrijpen.

Over het 3de punt, de wijzigingen in het tarief van in- en uitgaande regten, zal ik niet herhalen wat daarover reeds in het verslag dezer Kamer is gezegd; ik mag echter de voornaamste dier wijzigingen, waardoor een allerbelangrijkste tak van onzen handel met algeheele vernietiging wordt bedreigd, de directe theehandel namelijk, niet met stilzwijgen voorbijgaan. Ik beaam geheel wat over dien handel in het verslag der Tweede Kamer voorkomt, hetwelk op eene wijze is beantwoord, die ik hier niet zal beoordeelen. Het moge waar zijn dat een groot deel der directe aanvoeren van China hier te lande voor vreemde rekening plaats heeft, niet minder waar is het, dat die aanvoeren, welke bijna uitsluitend met Nederlandsche schepen geschieden, èn voor onze scheepvaart, èn voor onzen handel geene te verachten voordeelen afwerpen. Alleen de gemiddelde consumtie in Nederland, wordt op circa 35000/4 kisten 's jaars berekend, waarvan de waarde op ruim twee en een half millioen gulden kan worden gesteld. Daarvoor beloopt de vracht alleen ruim *f* 260,000 terwijl de verdere verdiensten van zee- en brandassurantie, lossen en opslaan, zolderhuur, courtagie en commissie zonder eenige overdrijving, op *f* 280,000 moeten geschat worden; dat alles, Mijne Heeren, blijft in ons land. Al was ook al die thee voor vreemde rekening, zijn dat te versmaden voordeelen? Doch niet alleen voor eigen consumtie wordt hier thee aangevoerd: uit de statistiek van onzen handel en scheepvaart over 1848 blijkt, dat de waarde der uitgevoerde thee was *f* 484,629, welke dus tot buitenlandschen handel hebben gediend; vracht en verdere onkosten van werkloonen, commissie enz. worden ook daarop verdiend; en aan dat alles zal men roekeloos de hand slaan en op welken grond, Mijne Heeren? Omdat een Minister, van wiens kennis van, en ondervinding in den handel wij niets weten, zegt van meening te zijn, „dat het niet *onwaarschijnlijk* is, dat de Engelsche „en Chinesche kooplieden voor wier rekening de aan„voer geschiedt, er op den duur de voorkeur aan zullen „geven om de voor de consumtie der Nederlandsche „markt bestemde hoeveelheden regtsreeks naar Nederland „te doen aanvoeren. Dat de voordeelen van dien aan„voer alzoo, zonder inbreuk op de beginselen dezer „wets-voordragten te maken, voor de Nederlandsche „markt zullen kunnen behouden worden, *schoon de „Regering naauwelijks inziet, dat aan zoodanigen regt„streekschen aanvoer, zoodra die niet de vrucht is van „eigen handel op China, een bijzondere waarde behoort „gehecht te worden.*" Ik zou mij welligt te ver laten vervoeren, Mijne Heeren, indien ik hier lucht gaf aan het gevoel dat mij bij het lezen dezer zinsnede aangreep. Ik zal liever de kortheid van het algemeen verslag der Tweede Kamer navolgen, en zwijgen; alleen zal ik nog zeggen dat het onwaar is, dat al die thee-aanvoeren voor rekening van Engelschen en Chinezen zouden geschieden, zoo als in dat antwoord schijnt verondersteld te worden, omdat ik weet dat het aandeel van Nederlandsche handelshuizen, in die zaken genomen, met het doel om den regtstreekschen aanvoer alhier aan te moedigen, niet onaanzienlijk is; ook daardoor wordt de gelegenheid vermeerderd tot bevrachting van eigen schepen, tot uitzending van eigen fabricaten, tot bijlading van consignatien uit België, Duitschland, Frankrijk en Zwitserland, tot combinatie met Engelsche huizen, ter completering der lading in Engeland. Ik geloof dat latere statistieken dit zullen bewijzen. En wat is nu de prikkel om het retour naar Nederland te bestemmen? Alleen het differentieel regt, dat aller belangen vereenigt; wordt dat afgeschaft, zoo geraken die belangen verdeeld; geheele ladingen ter uitvoer kunnen wij hier niet zamenstellen. In Engeland ontbreekt het daaraan niet; consignatien van het Vasteland kunnen evengoed over Engeland gaan, als onze grossiers in het vervolg hunne benoodigdheid met eenige kisten te gelijk van Londen kunnen trekken, waar zij, uit hoofde van de grootere voorraden, bovendien zeker zijn meer verschot aan te treffen, waarom zou dan de regtstreeksche aanvoer naar hier plaats hebben, welke een dubbel nadeel zou opleveren: 1°, van hier commissie te moeten betalen, 2°, van gevaar te loopen niet te kunnen realiseren, wanneer de grossiers zich te Londen reeds hadden voorzien. Neen, Mijne Heeren, er bestaan in Europa slechts twee markten voor de Chinesche thee, Engeland en Nederland; geven wij de onze ter liefde van een beginsel op, zoo vestigen wij het monopolie op de overblijvende markt; die zal zich niet verdeelen, maar juichen en ons doen betalen; en waarvoor is zoo groote opoffering noodig, Mijne Heeren? De nieuwe Britsche scheepvaartwet is immers van geene toepassing op den handel met China, vermits dat Rijk nog geen Britsche kolonie is? Dus ook zonder in het minst het beginsel van wederkeerigheid te kwetsen, dat door Engeland, zoowel met betrekking tot deszelfs Europeschen als kolonialen handel, wordt aangeboden, kon en moest onze regtstreeksche handel met China, door 't behoud van een differentieel regt, aan Nederland gewaarborgd blijven. Wat de bepalingen omtrent den theehandel in Engeland en de Vereenigde Staten van Amerika betreft, deze zijn in de verslagen van beide de Kamers opgenomen en niet wederlegd; de zucht om Engeland in vrijgevigheid voorbij te streven, schijnt mij met den ondergang van een zoo aanzienlijken tak van onzen handel te duur betaald.

Door de toelating van gemaakt ijzerwerk, als ankers, kettingen en spillen, tot 1 in plaats van 6 per cent, wil men den scheepsbouw gerieven, even als door de eerste voordragt omtrent kabel-, schijf- en zeilgaren, en het touwwerk. Door aangenomen amendementen heeft men echter ten behoeve der inlandsche fabrieken die voordragt in haar belang gewijzigd; der smederijen is dat geluk niet te beurt gevallen, en om dit te regtvaardigen, heeft men beweerd, dat men hier te Lande even goede ankers vervaardigt als buiten 's Lands, en gewezen op eene fabriek die geen behoefte aan bescherming had. Ik heb niets tegen vereeniging van kapitalen, Mijne Heeren, waardoor nuttige en den handenarbeid voedsel gevende inrigtingen worden tot stand gebragt, maar die inrigtingen kunnen schadelijk worden wanneer zij, èn door de magt van dat kapitaal èn door wetsbescherming èn door bijzondere protectie, de minder geprivilegieerde arbeidende klasse door hunne concurrentie onderdrukken, en dat is het waaronder de kleinere smederijen lijden. De groote, zoo als die waarop gewezen is, genieten 19/20 restitutie van den accijns op de brandstof; de kleinere, welke die brandstof evenzeer behoeven, niet; dat men, met onbekrompen middelen werkende, beterkoop kan produceren, spreekt wel van zelf; een goed deel van die der bedoelde fabriek is 's Lands geld; of het fabricaat daardoor beter koop aan den Lande te staan komt, zal de Minister van Marine beter kunnen beoordeelen dan ik; ik zal daarover niet verder uitweiden; maar ik beweer dat die bescherming, welke de groote fabrieken in het algemeen en deze in meer dan één opzigt genieten, niet tot bewijs kan strekken dat de mindere smederijen zouden kunnen bestaan; ik ben veeleer verzekerd, dat zij onder de zoo buiten- als binnenlandsche concurrentie moeten bezwijken, vooral zoo het bekende artikel der Grondwet voor hen niet geldt.

Het vierde punt, de afschaffing der scheepvaartregten, watertollen en doorvoerregten, zal wel door ieder onzer worden goedgekeurd. Na de mislukte proef met de wet van 18 maart 1845 had ik het voorbehoud om die bij gebrek aan reciprociteit wederom in werking te brengen, hierbij liever niet zien opnemen: het gebruik maken daarvan kan mijns erachtens nooit anders dan ook aan ons zelven schaden.

Over het laatste punt, het toestaan van Nederlandsche zeebrieven aan buiten het Koningrijk of deszelfs Kolonien gebouwde schepen, zal ik kort zijn, Mijne Heeren. Ik behoef niet te herhalen wat deswege in zoo vele adressen van reeders, scheepsbouwmeesters, en zoo menige daarmede verwante bedrijven is in het midden gebragt, om aan te toonen niet alleen het nadeelige dezer voordragt, maar om te betoogen dat de ondergang hunner bedrijven daarvan het gevolg zoude zijn. Zij mogen hier en daar niet geheel vrij van overdrijving in hunne voorstellingen zijn, Mijne Heeren, ik geloof evenwel dat er niet minder overdrijving heerscht in de tegenverzekeringen van den Minister. Dit althans is zeker, dat daarin, naar mijn oordeel, veel gevonden wordt dat zich zelf wederspreekt, en dus de mate van zekerheid, welke wij ter beslissing van een zoo gewigtig vraagstuk behoeven, hoogst onzeker maakt.

„De beperking (zegt de memorie van toelichting) welke „de Regering hier verlangt op te heffen, is den handel „opgelegd in het belang der nationale scheepvaart, die „op hare beurt aan nog strenger banden gelegd wordt „ten gevalle van den nationalen scheepsbouw." Wanneer ik nu die drie takken onzer nijverheid zich te zamen zie vereenigen in de afkeuring van de voordragt, dan zie ik niet dat een derzelve zich door die banden heeft bekneld gevoeld. Geschiedt de opheffing niet in hun belang, maar, zoo als zij beweren, in dat van aan ons vreemde belangen, dan moeten wij voorzigtig naar de waarheid zoeken, op dat niet dat belang, waarover wij te waken hebben, schade lijde. Handelaren en reeders verlangen de opheffing van de beperking der wet van 1819 niet, scheepsbouwmeesters beweren dat zij de concurrentie vooral tegen de Noordsche niet zullen kunnen volhouden. De Regering heeft getracht zoo mogelijk tot eene vergelijking der kosten van den scheepsbouw alhier en elders te geraken. Doch de uitkomst zegt zij (mem. van toel. bl. 13) heeft bewezen dat onoverkomelijke zwarigheden aan de zamenstelling van een zoodanig vergelijkend overzigt in den weg stonden; de staat N bevestigt dit ten volle door deszelfs onvolledigheid. Wij missen daarop toch plaatsen waar de scheepsbouw niet onaanzienlijk is, als onderanderen Embden, Rostock en Ueckermünde; eerste reeders van Hamburg, die zelven werven hebben, laten in die laatste haven schepen bouwen, aan welke zij, zoo wat prijs en soliditeit betreft, boven andere de voorkeur geven; de prijzen aldaar en te Embden verschillen aanzienlijk met de minste op gezegden staat als in Nederland gebouwd vermeld; zoodat, zelfs met de bij amendement aangenomen verhooging van het registratieregt, de tegemoetkoming van ruim *f* 25,000 op de invoerregten van scheepsbouw-materialen volgens staat I, voor die concurrentie weinig baten zal. Ten bewijze daarvan zal ik niet aanhalen wat uit de Engelsche enquête blijkt, namelijk, dat men in Finland schepen bouwt tot 6 pond of *f* 72 per ton, dat een schip van 213 last, hier circa *f* 80,000 kostende, op *f* 26,000 zou brengen, maar u mededeelen dat van een schip van 226 gemeten lasten, alhier van aanbouw en uitrusting gekost hebbende *f* 80,086, het bestek is gezonden naar Embden, en men een schip zoo gebouwd en uitgerust aldaar aanbiedt voor *f* 62,000, en dat een zeer bekwaam constructeur te Ueckermünde eene bark van 192 last, volgens een mede gezonden bestek van een hier gebouwde, aanneemt tot den prijs van 210 banco mark per last van 4000 pond, waardoor zoodanig schip met de uitrusting op *f* 130 per zeeton te staan komt.

Ik spreek hier nog niet van de concurrentie, welke het bouwen van schepen van ijzer en hout, volgens de nieuwe bouworde van Jordan te Liverpool, waarvan men de kosten op 9 pond sterling of *f* 108 per ton berekent, kan te weeg brengen; gelukt dit, dan zijn de Engelschen alle vrees voor de Noordsche schepen te boven: voor ons echter zou dit eene gevaarlijke concurrentie te meer zijn.

Ofschoon nu de Minister in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer verklaarde, „de vraag of de „Nederlandsche vlag al dan niet met de vreemde kan „medodingen, is geene twijfelachtige meer," schijnt die overtuiging later minder vast te zijn geworden; in de redevoering toch van den Minister, op 4 julij uitgesproken, lees ik: „zoo men een schip hier te Lande „invoert, dan is het niet om het te doen verbruiken in „dat land, maar om de concurrentie van dat land in de „scheepvaart buiten dat land vol te doen houden. Men „moet in het oog houden, dat een vreemd schip, onder „de werking dezer wetten, geheel gelijk zal staan met „een Nederlandsch schip, en wanneer nu den Neder„landers geen gelegenheid gegeven wordt, zich voor „denzelfden prijs schepen aan te schaffen als den vreemden, „dan zouden natuurlijk, wanneer onze schepen duurder „te staan komen, de vreemde schepen in de plaats „treden der onze." Ik meen met regt te mogen zeggen, Mijne Heeren, dat hier het een het ander wederspreekt, en dat het laatste pleit voor de bewering der scheepsbouwmeesters; de concurrentie van deze is onderling zoo sterk, dat wij mogen aannemen dat de reeders een schip hier niet duurder betalen dan met den prijs, waarvoor het te maken is; maar die tak onzer nijverheid moet kunnen blijven leven. Slaan wij geen acht op dat aantal bedrijven, daarmede staande of vallende, omdat de wetenschap zich tegen alle bescherming verzet, dan zal men, den regel doorredenerende, op denzelfden grond kunnen bewijzen dat meer andere beschermende regten, vooral die op de granen, nog veel te hoog zijn, en wat zullen dan zij die vóór deze wetten stemmen, daartegen kunnen inbrengen zonder van inconsequentie of eigenbelang te worden beschuldigd? Ik geloof, Mijne Heeren, dat geen van ons zal kunnen verklaren dat uit de gewisselde stukken deze zaak voldingend bewezen is, en voor mij geldt ook hier het „in twijfel onthoud u." Een ding is zeker, Mijne Heeren, het is dit, dat wanneer het blijkt dat onze scheepsbouwmeesters tegen de vreemde met geen mogelijkheid concurreren kunnen, alsdan onze werven, met al wat daaraan verbonden is, te gronde gaan; dat zal eerst dan blijken wanneer onze reeders elders hebben zullen doen bouwen. Maar zijn daarmede onze reederijen dan gered? Immers neen, want voor hen heeft het minst kostende schip geene waarde, dan wanneer zij er gebruik voor hebben, en dat hebben zij niet, wegens ons gebrek aan uitvoer-artikelen. Onze geheele Oostindische vaart, Mijne Heeren, leeft van den overvoer van gouvernements-producten en die der vrije cultuur welke door het differentieel regt op onze vlag huiswaarts komen! De staat Y toont ons het aantal van de uitklaringen onzer schepen naar Java in ballast, die reizen op avontuur, zoo als men die noemt, zullen, zoo als ik in mijn tweede punt meen aangewezen te hebben, vervallen, tot schade niet alleen van den scheepsbouw, maar ook van de reederijen; de eenige hoop van deze rust dan op de Handel-Maatschappij. Maar zal deze dan vrachten kunnen blijven geven voor de Nederlandsche schepen bestaanbaar, wanneer aanvoeren met vreemde schepen tot lagere retourvrachten, de prijzen der producten hier of elders doen dalen: dat komt mij ondenkbaar voor, en het gevolg zal zijn, dat of de vrachten voor onze schepen onbestaanbaar zullen worden, of dat men die maatschappij zal moeten ontslaan van de verpligting om in Nederlandsche schepen te laden. Als dan zullen en scheepsbouw en reederij beiden bedorven zijn, dan blijft alleen aan de voorstanders van den normalen staat van zaken nog de Handel-Maatschappij in den weg. Gelukt het ook die aan de wetenschap op te offeren, en het zal ook buitenslands aan geen drijven daartoe ontbreken, dan vraag ik, Mijne Heeren, in welken toestand ons Land zal verkeeren, wat er van reederij, scheepsbouw, stapelmarkt, fabrieken, en eindelijk van het batig slot zal overblijven? Het tafereel is donker, Mijne Heeren, maar indien de toekomst mijne vrees maar ten deele regtvaardigde, zou de beschuldiging van ligtzinnigheid mij veel zwaarder wegen, dan nu die van zwartgalligheid.

Dat er volslagen onzekerheid omtrent de gevolgen van geheel dit nieuwe stelsel bestaat, daaraan twijfelt niemand, evenmin als daaraan, dat vele allergewigtigste belangen daarbij aan eene proefneming worden gewaagd; en dat wel aan eene proefneming op zeer uitgebreide schaal en waaraan bij mislukking geen einde te voorzien is. In Engeland heeft men zich de verbetering of zelfs de intrekking bepaald voorbehouden; hier, waar wij ons geheel met Engeland gelijkstellen, wordt dat voorbehoud onnoodig gekeurd! Uit al het gezegde, Mijne Heeren, blijkt, dat ik er verre af ben van te gelooven dat al wat dienstig is voor Engeland, ook voor Nederland raadzaam zijn zou. Het goede na te volgen of te beproeven is prijzenswaardig, doch de toestand van Nederland tegenover het in allen opzigt zoo bevoorregte Engeland, is te ongelijk om eene algeheele omkeering als hier wordt voorgesteld niet hoogst gevaarlijk te achten. Trapswijze overgang ware, mijns inziens, meer overeenkomstig met de voorzigtigheid, die deugd van onzen landaard; gelijkstelling der vlaggen, behoudens in de overzeesche bezittingen, vermindering van in- en uitvoerregten aldaar, zoowel van hier als elders, had waarschijnlijk veler belangen bevredigd, en, indien noodig bevonden, den weg tot verdere uitbreiding kunnen banen. Doch dit zijn hier ijdele wenschen, Mijne Heeren, wij moeten, zoo als de voordragten daar voor ons liggen, voor of tegen stemmen; mijn besluit daaromtrent is noch door den tijd gedurende welken die aanhangig zijn geweest, noch door het daarover verhandelde, een oogenblik aan het wankelen gebragt, en ik zal dus uit volle overtuiging van in het belang van het Vaderland te handelen, mijne stem tegen de ontwerpen A en C uitbrengen.

Gedrukt te *ROTTERDAM*,
bij **JAN ARRENBERG & Co.**